

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

Příčiny, dopady a řešení hyperinflace ve světě

Karolína Röschelová

© 2016 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Karolína Röschelová

Provoz a ekonomika

Název práce

Příčiny, dopady a řešení hyperinflace ve světě

Název anglicky

Causes, Impacts and Solutions of Hyperinflation in World

Cíle práce

Cílem práce je zhodnotit projevy hyperinflace ve světě. Budou vybrány ekonomiky (státy), jež významně postihla hyperinflace, budou zkoumány a porovnány její příčiny, dopady a způsoby řešení a rozdíly vyhodnoceny. Důraz bude kladen na dopad na samotné obyvatelstvo.

Metodika

Pro zpracování literární rešerše bude využita metoda studia odborné literatury. Vzhledem k zaměření práce budou informace získávány nejen z českých materiálů, ale podstatné budou i zahraniční. Aktuální informace budou čerpány z odborných časopisů a internetových zdrojů. Zdrojem dat jsou také databáze statistických úřadů zkoumaných států. Využita bude metoda deskripce, komparace, analýzy a syntézy.

Doporučený rozsah práce

45 – 55 stran

Klíčová slova

ceny, centrální banka, hyperinflace, míra inflace, peněžní systém, reforma, válka

---

Doporučené zdroje informací

FISCHER, Wolfgang Chr. German Hyperinflation 1922/23. Lohmar: Josef Eul Verlag GmbH, 2010. 220 s. ISBN 978-3899369311

JÍLEK J. Peníze a měnová politika. 1. vyd. Praha: Grada, 2004. 742 s. ISBN 80-247-0769-1

REVENDA, Zbyněk. Peněžní ekonomie a bankovníctví. 5. vyd. Praha: Management Pres, 2012. 423 s. ISBN 978-80-7261-240-6

SIKLOS, Pierre L. War Finance, Reconstruction, Hyperinflation and Stabilization in Hungary: 1938-48, New York: Palgrave Macmillan, 1991. 300 s. ISBN 978-0333525869

STELLNER, František a kol. Hospodářské dějiny (16.-20. století). 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2006. 140s. ISBN 978-802-4511-412

Předběžný termín obhajoby

2015/16 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Dana Stará, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 29. 10. 2015

doc. Ing. Josef Brčák, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 10. 11. 2015

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 08. 03. 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Příčiny, dopady a řešení hyperinflace ve světě" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Daně Staré, Ph.D. vedoucí mé bakalářské práce, za cenné rady a odborné připomínky, které mi poskytla při zpracování této bakalářské práce.

Příčiny, dopady a řešení hyperinflace ve světě

Souhrn

Bakalářská práce se zabývá porovnáním příčin, dopadů a řešení hyperinflace ve světě. Hyperinflace je jeden ze tří druhů inflace vyjádřená tří a více ciferným číslem. Tato situace postihla mnoho zemí světa. Tato bakalářská práce se zabývá porovnáním 4 nejhorších případů v historii. Nejprve se zaměřuje na teoretické pozadí mechanismů hyperinflace a na přehled všech zemí světa, které hyperinflace zasáhla. Dále rozebírá 4 nejhorší případy v historii. Mezi ně patří na prvním místě Maďarsko, dále Zimbabwe, Jugoslávie a Německo. Ve vlastní práci je přehledně znázorněno rozdělení příčin hyperinflací na politické a válečné a jsou zde shrnuta nejdůležitější a nejzajímavější data ze světových hyperinflací. Nakonec je provedeno závěrečné zhodnocení.

Klíčová slova: Hyperinflace, válka, peníze, míra inflace, centrální banka, ceny, peněžní systém, měnová reforma, peněžní zásoba.

Causes, Impacts and Solutions of Hyperinflation in World

Summary

The aim of this Bachelor thesis is to compare causes, impacts and solutions of hyperinflation in the world. Hyperinflation is the one of three types of inflation which is characterized by a three or more-digit number. This situation affected many countries all over the world, but the thesis focuses on 4 worst cases in history. First, it explains theoretical background of mechanisms of hyperinflation and lists all countries hit by hyperinflation. Then, it analyses the 4 worst cases in history, including at the first place Hungary, then Zimbabwe, Yugoslavia and Germany. In the practical part of the thesis, I clearly illustrated the division of causes of hyperinflations to political and war, and summarized the most important and interesting facts concerning world hyperinflations. To conclude, I made the final evaluation.

Keywords: Hyperinflation, war, money, inflation rate, central bank, prices, monetary system, currency reform, money supply

Obsah

Úvod.....	1
2 Cíl a metodika	3
3 Teoretická východiska	4
3.1 Peníze, inflace a hyperinflace.....	4
3.1.1 Peníze, jejich funkce a druhy.....	4
3.1.2 Inflace.....	5
3.1.3 Druhy inflace se zaměřením na hyperinflaci.....	7
3.1.4 Dopady hyperinflace	8
3.2 Centrální banka.....	9
3.2.1 Funkce centrální banky	9
3.2.2 Nezávislost centrální banky.....	11
3.2.3 Krytí peněz drahými kovy.....	12
3.2.4 Cílování inflace.....	12
3.3 Hyperinflace ve světě	12
3.3.1 Země postižené hyperinflací.....	12
3.3.2 Hyperinflace v evropských postkomunistických zemích.....	17
3.3.3 Hyperinflace v zemích Latinské Ameriky.....	18
3.3.4 Další země, ve kterých hyperinflace proběhla.....	20
3.4 Hyperinflace ve vybraných zemích v 1. polovině 20. století.....	21
3.4.1 Hyperinflace v 1. polovině 20. století.....	21
3.4.2 Hyperinflace v Německu.....	22
3.4.3 Hyperinflace v Maďarsku.....	27
3.5 Hyperinflace ve vybraných zemích od 2. poloviny 20. století.....	30
3.5.1 Moderní hyperinflace od druhé poloviny 20. století.....	30
3.5.2 Hyperinflace v Jugoslávii.....	31

3.5.3	Hyperinflace v Zimbabwe	33
3.6	Srovnání hyperinflace v Německu a Maďarsku po válce	35
3.7	Srovnání moderní hyperinflace v Jugoslávii a Zimbabwe.....	39
3.8	Výsledky porovnání 4 nejhorších světových hyperinflací.....	41
4	Vlastní práce.....	41
4.1	Závěrečný přehled	41
4.1.1	Rozdělení světových hyperinflací podle délky trvání.....	41
4.1.2	Rozdělení světových hyperinflací podle období.....	43
4.1.3	Rozdělení příčin hyperinflací ve světě na válečné a politické.....	44
5	Zhodnocení výsledků	45
	Závěr	46
	Seznam použitých zdrojů	48
	Přílohy	53

Úvod

Hyperinflace je jedním z nejničivějších procesů, který může hospodářství země postihnout. Je to nejškodlivější ze tří druhů inflace, která se objevila několikrát v minulosti a může se kdykoliv objevit i v budoucnosti. Důkazem je nedávná hyperinflace v Zimbabwe v letech 2007-2008 a v Severní Koreji v letech 2009-2011. Dochází při ní k růstu cenové hladiny a k extrémnímu znehodnocení peněz, které potom již potom neplní svou funkci. Postupně se zhroutí celý peněžní systém.

Předmětem bakalářské práce jsou příčiny, dopady a řešení hyperinflace ve světě. Hlavním cílem práce je porovnání příčin světových hyperinflací. Rozdělení hyperinflací podle doby jejich trvání a zjištění, zda období, ve kterém proběhly, má vliv na jejich prvotní příčinu. Podrobně budou rozebrány hyperinflace ve 4 zemích světa, kde se tento jev projevil nejvíce. Jedná se o dvě země z první poloviny 20. století, a to poválečné Německo a Maďarsko, a dvě země z druhé poloviny 20. století, Jugoslávii a Zimbabwe. Hyperinflace se skládá z postupných jevů a většinou jí předchází období růstu cen (cenové hladiny).

V teoretické části budou vysvětleny základní pojmy a popíši zde, co to hyperinflace je. Dále bude objasněna funkce centrální banky a její nezávislosti, která je důležitá při tvorbě měnového systému. Stručně nastíním také hospodářskou situaci po 1. a 2. světové válce. Třetí kapitola obsahuje přehledný souhrn světových hyperinflací s obdobím jejich trvání a největší měsíční mírou inflace, které bylo dosaženo. Nejzajímavější a nejvýznamnější světové hyperinflace budou v této kapitole stručně popsány. Z tabulky budou patrné 4 nejhorší světové hyperinflace, které podrobně rozeberu kapitole 3.4 a 3.5. U každé země budou vypsány příčiny, dopady a řešení, které daná země zvolila.

Vlastní práce bude obsahovat především srovnání příčin světových hyperinflací v rozdělení na ty, které mají politickou příčinu a ty které vznikly po válce. Přehledně rozdělíme země na ty, které zažily hyperinflaci do 1. poloviny 20. století a ty od 2. poloviny 20. století. Nejvíce využita bude metoda komparace. Na závěr práce bude uvedeno celkové zhodnocení a poznatky ke kterým autor došel.

Ze seznamu literatury, který je uveden v závěru samotné práce, jsem nejvíce využívala knihy českých autorů Zbyňka Revendy, Františka Ställnera a Josefa Jílka a ze zahraničních Wolfgang Chr. Fischer, Steve H. Hanke a Nicholas Krus.

2 Cíl a metodika

2.1 Cíl

Cílem práce je zhodnotit příčiny hyperinflace ve světě. Budou vybrány ekonomiky (státy), jež významně postihla hyperinflace, budou zkoumány a porovnány její příčiny, dopady a způsoby řešení a rozdíly vyhodnoceny.

2.2 Metodika

Pro zpracování literární rešerše bude využita metoda studia odborné literatury. Vzhledem k zaměření práce budou informace získávány nejen z českých materiálů, ale podstatné budou i zahraniční. Aktuální informace budou čerpány z odborných časopisů a internetových zdrojů. Zdrojem dat jsou také databáze statistických úřadů zkoumaných států. Využita bude hlavně metoda komparace při porovnávání světových hyperinflací, dále deskripce, analýzy a syntézy.

3 Teoretická východiska

3.1 Peníze, inflace a hyperinflace

3.1.1 Peníze, jejich funkce a druhy

Za peníze lze teoreticky považovat cokoli, co jsou lidé všeobecně ochotni přijímat při placení za zboží a služby nebo při úhradách dluhů. Důležitým faktem je, že je toto aktivum přijímáno všemi subjekty dané společnosti. Pokud tomu tak není, nejde o peníze, nýbrž pouze o jejich neumělou a obvykle jen časově omezenou náhražku.¹

Dříve než byly vynalezeny peníze, byl praktikován takzvaný barterový obchod. Jedná se o vzájemnou směnu zboží za zboží nebo služeb za služby. Tento způsob obchodu měl mnoho nedostatků. Bylo potřeba najít konkrétního člověka, který zboží nabízí a člověka, který zboží poptává. Postupně byl problém řešen komoditními (zbožovými) penězi. Jednalo se o věci, které byly ve společnosti ceněné. Například dobytek, sůl a plátna. Tento druh peněz měl také řadu nevýhod, podléhal zkáze a byl špatně dělitelný. Postupným vývojem se začaly používat trvanlivé a dělitelné drahé kovy, ze kterých se začaly razit mince. Papírové peníze se poprvé objevily v Číně v 10. století a v Evropě se poprvé vyskytly až v 17. století, kdy je začala vydávat Stockholmská banka.²

Při směně zboží bez použití peněz je hodnota každého zboží vyjádřena v ostatních druzích zboží. Například 1 kravata je rovna jednomu páru bot nebo 50 kilogramů jablek. Na rozdíl od ekonomiky, ve které existují peníze, je v případě barterové ekonomiky nutné znát velký počet cen.³

---

¹ REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*, s. 21.

² BRČÁK, Josef, SEKERKA Bohuslav a STARÁ Dana. *Makroekonomie – teorie a praxe*, s. 61

³ POLOUČEK, Stanislav. *Peníze, banky, finanční trhy*, s. 39.

Peníze slouží zejména jako účetní jednotka kupní síly, pomáhají určit náklady, hodnotu majetku a zisk. Z toho se odvíjí další jejich funkce jako prostředku směny, v jejímž rámci peníze slouží k platbám za služby a zboží. Peníze musí být schopny si uchovat při dané cenové hladině svou kupní sílu, to znamená zůstat ve funkci uchovatele hodnoty. Tato funkce peněz se mění nepřímo úměrně se změnami cenové hladiny. Když roste, dochází k poklesu kupní síly peněz, při poklesu cenové hladiny kupní síla peněz naopak roste. V neposlední řadě peníze slouží také jako prostředek k úhradě dluhů. Existují dvě formy peněz. Peníze hotovostní, to jsou bankovky a mince, a peníze bezhotovostní, například vklady v bankách, směny a šeky.⁴

3.1.2 Inlace

Fungování světové ekonomiky v moderních dějinách je ve většině případů spojeno s pomalejším nebo rychlejším růstem cenové hladiny. Ekonomové různých teoretických směrů a škol se přou o to, co je primární příčinou dlouhodobého růstu národních cenových hladin.⁵

Inlace je projev ekonomické nerovnováhy, jejímž výrazným vnějším znakem je růst cenové hladiny, který může způsobit postupné zdražování a zvedání cen benzínu, nafty, jídla, bydlení a dalšího zboží. Inlace současně vyvolává znehodnocení peněz, ve vztahu k míře inflace tedy míru znehodnocení peněz. Obecně se jedná o růst spotřebitelských cen, a pokud je v ekonomice přítomna inflace, pak na koupi téhož koše zboží spotřebitel potřebuje čím dál více peněz. Kvantitativním vyjádřením je tzv. míra inflace, což je změna cenového indexu v procentech oproti minulému období. Opakem inflace je deflace, kde se naopak jedná o snižování cenové hladiny a v podstatě o zdražení budoucích závazků. K tomuto jevu dochází velmi zřídka.⁶

---

⁴ JÍLEK, Josef. Peníze a měnová politika, s. 26.

⁵ REVENDA, Zbyněk. Peněžní ekonomie a bankovníctví, s. 297.

⁶ BRČÁK, Josef, SEKERKA Bohuslav a STARÁ Dana, Makroekonomie – teorie a praxe, s. 127.

Pozitivní efekty inflace

Relativně nízká (okolo 2%) a stabilní inflace je z mnoha důvodů považována za prospěšnou pro ekonomický růst. Motivuje zaměstnance k vyšší produktivitě práce, protože očekávají pokles svých reálných mezd. Zaměstnanci tedy zvýší produktivitu, tím zvýší i ekonomický růst, a protože podnikatelé dosáhnou větších zisků, existuje možnost zvýšit zaměstnancům mzdy. Dále relativně nízká a stabilní inflace zvyšuje úsilí investorů efektivněji investovat kapitál, což také vede k většímu ekonomickému růstu. Udržování určité úrovně inflace je vhodné, protože růst cenové hladiny může být způsoben také zvyšující se kvalitou výrobků a služeb. Pokud tedy dochází k ekonomickému růstu, je krátkodobá míra inflace jako vedlejší efekt přijatelná. Nulová inflace je vhodná méně, protože může mít za následek boj proti přirozenému růstu cen, a tedy reálně prováděnou deflační politiku.⁷

Negativní efekty inflace

Negativní efekty inflace převažují nad těmi pozitivními a inflace všeobecně je považována za závažný ekonomický problém. Obyvatelstvo inflace děsí více než nezaměstnanost. Důvodem je, že nezaměstnanost se týká určité skupiny obyvatelstva (to samozřejmě také závisí na její výši), ale inflace postihuje všechny. Inflace ovlivňuje vztah mezi věřiteli a dlužníky, mezi zaměstnavateli a zaměstnanci a má negativní efekt z důvodu přerozdělení příjmů a bohatství mezi jednotlivcem a státem. Vyšší inflace je spojena s vyššími nominálními úrokovými sazbami, které podporují příliv krátkodobého, rizikového kapitálu. Vyvolává znehodnocení peněz, ve vztahu k míře inflace tedy míru znehodnocení peněz.⁸

---

⁷ ŽÁK, Milan. Hospodářská politika. 1. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, s. 22.

⁸ ŽÁK, Milan. Hospodářská politika. 1. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, s. 22.

3.1.3 Druhy inflace se zaměřením na hyperinflaci

Z hlediska rychlosti lze rozdělit inflaci na 3 typy. Prvním typem je tzv. plíživá inflace, která probíhá delší dobu s převážně stabilním tempem. Její míra je jednociferná, tedy menší než 10 %. Nemá výrazné negativní důsledky. Druhým typem je tzv. pádivá inflace. Je rychlejší a přináší s sebou růst cen. Její míra je představována dvou - až tříciferným číslem. Tento typ inflace již má negativní důsledky v podobě snižování výkonnosti ekonomického systému a kvalitu sociálního systému. Třetím typem je hyperinflace, která dosahuje tří až čtyřciferných čísel.⁹

Definice hyperinflace

Hyperinflace je extrémní případ inflace, kdy ceny rostou velmi vysokým tempem a zcela odlišně a nesrovnatelně od tempa růstu výroby. Nastává i situace, kdy se hyperinflace měří v milionech či bilionech, většinou v poválečných obdobích například v Německu po 1. světové válce a v Maďarsku po 2. světové válce. Každá hyperinflace vykazuje shodné znaky, např. růst množství peněz v oběhu, pokles reálné poptávky po penězích a rozkolísání relativních cen.¹⁰

Hyperinflace je indikována následujícími znaky:

- obyvatelé preferují držet své bohatství například v drahých kovech nebo ve stabilnější cizí měně
- koupě a prodej na úvěr se uskutečňují za ceny, které zahrnují očekávanou ztrátu kupní síly během úvěrového období, a to i v případě krátkého úvěrového období.
- mzdy, ceny i úrokové míry jsou napojeny na cenový index.
- kumulativní míra inflace během tří let dosáhla nebo převýšila 100%.¹¹

---

⁹ JUREČKA, Václav. Makroekonomie. 2., s. 121.

¹⁰ BOECKH, J. Anthony. Velké oživení, s. 36.

¹¹ JÍLEK, Josef. Peníze a měnová politika, s. 430.

Pokud stát zasáhne hyperinflace, nastává rozpad ekonomiky. Těžko odhadnutelné náklady firem a spotřebitelů, lidé nedůvěřují místní měně a proto je použití měny nahrazováno opět barterovou směnou. Inflační spirála patří k hlavním příčinám vzniku hyperinflace a může být způsobena nárůstem mezd. Peníze přestávají plnit svou funkci a jediným řešením pak často bývá měnová reforma. Hyperinflace je charakteristická čtyř a vícecifernou procentuální hodnotou. V praxi nejsou výjimkou ani miliony procent¹²

1.1.4 Dopady hyperinflace

Hyperinflace je extrémní forma inflace. Mezi hlavní dopady patří znehodnocení peněz, které se stávají bezcennými. Cenová hladina roste extrémně rychle a obyvatelé přijdou o veškeré úspory. Výhodná je hyperinflace pro dlužníky, protože dluh uveden v hyperinflační měně se během hyperinflace rozplyne. Nominální vyjádření dluhu zůstane stejné, ale reálně se velmi sníží. Někdy dochází k rozporům, zda se jedná o pádivou inflaci či již o hyperinflaci. Podle charakteristiky uvedené níže bude jasné, proč hyperinflaci oddělujeme od jiných fází inflace. Nejčastěji se hyperinflace vyskytuje během velkých válek a jejich dozvucích, kdy země nemá dostatek peněz a musí tisknout nové, aby udržela svůj chod. Po 1. světové válce prošly hyperinflací všechny státy střední Evropy a mezi nejmodernější příklad patří hyperinflace v Zimbabwe, kde byly vydané bankovky v hodnotě 100 bilionů zimbabwských dolarů.¹³

Existují dvě hlavní charakteristiky hyperinflace, které ve své studii udává Phillip Cagan. První říká, že podíl mezi nominálním množstvím peněz v ekonomice a cenovou hladinou má tendenci po celou dobu hyperinflace klesat. V tabulce vidíme data sedmi významných hyperinflací od roku 1956, tedy od roku vydání jeho studie. Druhá charakteristika popisuje hyperinflaci jako vysoký růst cenové hladiny a množství peněz. Při hyperinflaci dochází k extrémnímu růstu cenové hladiny i množství peněz v ekonomice. Růst se mění s časem tak, jak se blíží konec hyperinflace. Tento jev je také znázorněný v Caganově tabulce.¹⁴

---

¹² BRČÁK, Josef, SEKERKA Bohuslav a STARÁ Dana, Makroekonomie – teorie a praxe, s. 132.

¹³ BOECKSH, J. Anthony, Velké oživení, s. 36.

¹⁴CAGAN, Phillip. The Monetary Dynamics of Hyperinflation in Studies in the quantity theory of money, s. 26.

Tabulka 1: Data ze sedmi hyperinflací podle Cagana

	Země						
	Rakousko	Německo	Řecko	Maďarsko		Polsko	Rusko
Začátek	X 1921	VIII 1922	XI 1943	III 1923	VIII 1945	I 1923	XII 1921
Konec	VIII 1922	XI 1923	XI 1944	II 1924	VII 1946	I 1924	I 1924
(1)	69,9	$1,02 \times 10^9$	$4,70 \times 10^8$	44,0	$3,81 \times 10^{27}$	699,0	$1,24 \times 10^5$
(2)	19,3	$7,32 \times 10^9$	$3,62 \times 10^6$	17,0	$1,19 \times 10^{35}$	395,0	$3,38 \times 10^4$
(3)	3,62	1,4	130,0	2,59	320,0	1,77	3,67
(4)	0,35	0,030	0,0069	0,39	0,0031	0,34	0,27

Vysvětlivky:

1. Podíl cenové hladiny na konci hyperinflace a na začátku hyperinflace
2. Podíl množství oběživa na konci hyperinflace a na začátku hyperinflace
3. Podíl (1) : (2)
4. Podíl nejnižší reálné hodnoty oběživa za celou dobu hyperinflace a jeho reálné hodnoty při začátku hyperinflace

Zdroj: CAGAN, Phillip. *The Monetary Dynamics of Hyperinflation in Studies in the quantity theory money*, s. 26.

Cílem Caganovy tabulky je znázornit nesrovnatelně vysoké hodnoty podílu cenové hladiny a podílu množství oběživa, kterých dosáhlo Německo, Maďarsko, Řecko a Rusko oproti hodnotám v Rakousku a Polsku. Je viditelné, že nejvyšší hyperinflace proběhla v Maďarsku po 2. světové válce.

3.2 Centrální banka

3.2.1 Funkce centrální banky

Základními funkcemi centrální banky v tržní ekonomice, které ji odlišují od dalších bank, jsou: emisní funkce, funkce vrcholného subjektu měnové politiky a funkce regulace bankovního systému. Funkce centrální banky lze rozdělit do dvou základních skupin – makroekonomické a mikroekonomické. Makroekonomické funkce jsou funkce emisní, naplňování cílů měnové politiky a provádění devizové činnosti.

V rámci mikroekonomických funkcí provádí bankovní regulaci a dohled, je bankou státu, bankou bank a zastupuje stát v měnové oblasti.¹⁵

Emisní monopol je funkcí centrální banky a zároveň jejím definičním znakem. Centrální banky vydávají pouze hotovostní peníze (bankovky, mince) na daném území. První v historii získala emisní monopol – výsadní právo k emisi hotovostních peněz – rakouská centrální banka v roce 1817, původně na dobu 25 let. Dříve, kdy ještě nebylo tolik rozšířeno používání bezhotovostních peněz, mohla centrální banka regulací množství emitovaného oběživa poměrně přesně ovlivňovat celkové množství peněz v oběhu. S rozvojem bezhotovostních peněz se možnosti centrální banky v této oblasti zmenšily.¹⁶

Centrální banka také určuje nominální hodnoty bankovek a mincí, vydává pamětní mince, stanovuje ochranné prvky a prověřuje platnost hotovostních peněz. Dále kontroluje zásobu hotovostních peněz (tzn. tisk peněz do zásoby pro případ potřeby doplnění hotovosti v oběhu nebo výměny za poškozenou hotovost), určuje pravidla výměny poškozených peněz a ničí znehodnocené peníze. Důležitá funkce centrální banky je realizace měnové politiky, jejímž cílem je dosáhnout měnové stability. Měnovou politiku centrální banka provádí za pomoci svých nástrojů, mezi které patří operace na volném trhu a určování povinných minimálních rezerv.¹⁷

„Měnová politika představuje regulaci množství peněz v ekonomice za určitými cíli, mezi které patří především podpora cenové stability. Význam této politiky od minulosti do současnosti postupně roste.“¹⁸

Devizová činnost centrální banky představuje operace s devizovými rezervami a devizovou regulaci. S devizovými rezervami dále banka operuje na devizovém trhu. V rámci bankovní regulace a dohledu kontroluje činnosti jiných bankovních institucí. Snaží se o dosažení spolehlivého, efektivního a bezpečného bankovního systému v zemi.¹⁹

---

¹⁵ ČERNOHORSKÝ, Jan a TEPLÝ, Petr. *Základy financí*, s. 74.

¹⁶ ČERNOHORSKÝ, Jan a TEPLÝ, Petr. *Základy financí*, s. 74.

¹⁷ REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví.*, s. 213.

¹⁸ REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví.*, s. 225.

¹⁹ ČERNOHORSKÝ, Jan a TEPLÝ, Petr. *Základy financí*, s. 74.

3.2.2 Nezávislost centrální banky

Nezávislost centrální banky na politické moci je klíčová a velmi důležitá podmínka pro realizaci měnové politiky a tedy udržitelného neinflačního růstu ekonomiky. Inflace je hlavně peněžním jevem, a dá se ovlivnit množstvím peněz v ekonomice, což spadá pod funkce centrální banky. Nezávislost centrální banky je tedy důležitá pro plnění jejího hlavního měnového cíle, kterým je cenová stabilita. Další význam nezávislosti je, že politická moc se může pokusit přimět centrální banku přijmout opatření, která sice povedou k ekonomickému růstu, ale pouze z krátkodobého hlediska. Z dlouhodobého hlediska se projeví v nežádoucím růstu inflace a ekonomický růst bude utlumen. Míra nezávislosti umožňuje centrální bance těmto tlakům čelit. Centrální banka je tedy schopna dosáhnout dlouhodobé cenové stability jen v případě, že je nezávislá na politických tlacích.²⁰

Centrální banka disponuje dalšími druhy nezávislosti. To je nezávislost personální, která spočívá v tom, že členy bankovní rady jmenuje a odvolává prezident bez asistence vlády. Institucionální nezávislost znamená, že bankovní rada nesmí přijímat pokyny od prezidenta, parlamentu, vlády a jiných subjektu při plnění svých stanovených cílů. Funkční nezávislost spočívá v autonomii při stanovení inflačních cílů. Vláda a centrální banka jsou povinni se vzájemně informovat o zásadách a opatřeních měnové a fiskální politiky. Finanční nezávislost zakazuje přímé financování veřejného sektoru a subjektů, které řídí.²¹

---

²⁰ JÍLEK, Josef. *Finance v globální ekonomice*, s. 146.

²¹ Česká národní banka. *Proč je ČNB nezávislá?* [online]. 2016 [cit. 2016-02-04]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/faq/proc_je_cnb_nezavisla.html

3.2.3 Krytí peněz drahými kovy

Drahé kovy byly pomalu nahrazeny papírovými penězi, které mohou na rozdíl od drahých kovů podléhat chronickému inflačnímu znehodnocování. Prudký rozvoj výroby a směny, který probíhá zejména od 2. poloviny devatenáctého století, začal být postupně brzděn nedostatkem drahých kovů. Objektivní kvantitativní potřeba peněžního oběhu se stále více dostávala do rozporu s omezenou těžbou zlata jako měnového kovu. Z tohoto důvodu hotovostní i bezhotovostní peníze, které jsou v obou případech bankovními pasivy, nemohou mít stoprocentní zlaté krytí na straně bankovních aktiv. Inflace není rovnoměrně rozložený proces v čase. V historii známe desetiletí, kdy jsou centrální banky schopny udržovat stabilní a velice nízké míry statisticky naměřené inflace okolo jednoho nebo dvou procent. Tato období jsou však střídána fázemi s relativně vysokou inflací okolo deseti a více procent, a to i v relativně vyspělých ekonomikách.²²

3.2.4 Cílování inflace

Cílování inflace je jeden ze čtyř základních měnově-politických režimů, které využívá centrální banka při plnění měnově-politické úlohy. Centrální banka vyhlásí inflační cíl, kterého bude chtít dosáhnout. Formuluje inflační očekávání a do svého rozhodování zahrne měnový kurz, měnové agregáty, ceny výrobců, trh práce, dovozní ceny, nominální a reálný měnový kurz, nominální a reálné úrokové sazby a také hospodaření veřejných rozpočtů.²³

3.3 Hyperinflace ve světě

3.3.1 Země postižené hyperinflací

V tabulce č. 1 bylo zmíněno 6 zemí, které hyperinflace postihla. Bohužel v historii jich bylo oficiálně mnohem více. Mezi první 4 nejhorší případy hyperinflace patří Maďarsko, Zimbabwe, Jugoslávie a Německo. To je patrné v tabulce č. 2, kde je u každé země uvedena nejvyšší měsíční míra inflace a také frekvence zdvojnásobování cen. I mezi těmito čtyřmi nejhoršími případy je však patrný velký rozdíl, zvláště mezi prvním zmíněným Maďarskem a čtvrtým uvedeným Německem. Podrobně tabulku rozebereme v kapitolách níže.

²² REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*, s. 229.

²³ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA (2011): *Jaké jsou režimy měnové politiky?* [online]. [cit. 2016-03-09]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/faq/jake_jsou_rezimy_menove_politiky.html

Tabulka 2: Data ze čtyř největších světových hyperinflací

Pořadí	Země	Měsíc s nejvyšší mírou inflace	Nejvyšší měsíční míra inflace	Frekvence zdvojnásobení cen
1.	Maďarsko	červenec 1945	$4,19 \times 10^{16} \%$	15 hodin
2.	Zimbabwe	listopad 2008	$7,96 \times 10^{10} \%$	24,7 hodin
3.	Jugoslávie	leden 1994	313000000,00%	1,41 dnů
4.	Německo	říjen 1923	29500,00%	3,70 dnů

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat: Steve H. Hanke and Nicholas Krus “World Hyperinflations”, Cato Working Paper no. 8

Celkově hyperinflace postihla více než 33 zemí a některé dokonce dvakrát, například Taiwan, Kazachstán, Maďarsko, Polsko, Bělorusko a Jugoslávii.

Obě tyto tabulky jsou sestavené podle Steva H. Hanka a Nicholase Kruse. Steve H. Hanke je profesor aplikované ekonomie a spoluředitel Institutu pro aplikovanou ekonomii, globální zdraví a studium podnikatelského sektoru v The Johns Hopkins University v Baltimoru a je také vědeckým pracovníkem v Cato Institutu. Nicholas Krus je výzkumný spolupracovník také v John Hopkins Institute.²⁴

V tabulce č. 3 je uspořádaný přehled všech zemí, které hyperinflace zasáhla. Je zde uvedeno přesné období začátku hyperinflace a jejího konce, nejvyšší měsíční míra inflace, které země dosáhla a měna, ve které probíhala.

---

²⁴Cato Institute. *World Hyperinflations* [online]. London, 2012 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.cato.org/publications/working-paper/world-hyperinflations>.

Tabulka 3: Přehled světových hyperinflací a jejich základních dat

Pořadí	Země	Období	Nejvyšší měsíční míra inflace	Frekvence zdvojnásobení cen	Měna
5.	Řecko	květen 1941 - prosinec 1945	13800,00%	4, 27 dnů	Drachma
6.	Čína	říjen 1947 - květen 1949	5070,00%	5,34 dnů	Jüan
7.	Severní Korea	listopad 2009 – leden 2011	926 %	9,1 dnů	Won
8.	Arménie	říjen 1993 - prosinec 1994	438,00%	12,5 dnů	ruský Rubl
9.	Turkmenistán	leden 1992 - listopad 1993	429,00%	12,7 dnů	Manat
10.	Taiwan	srpen 1945 - září 1945	399,00%	13,1 dnů	Yen
11.	Peru	červenec 1990 - srpen 1990	397,00%	13,1 dnů	Inti
12.	Francie	květen 1795 - listopad 1796	304,00%	15,1 dnů	Mandat
13.	Čína	červenec 1943 - srpen 1945	302,00%	15,2 dnů	Jüan
14.	Ukrajina	leden 1992 - listopad 1994	285,00%	15,6 dnů	ruský Rubl
15.	Polsko	leden 1923 - leden 1924	275,00%	16,0 dnů	Marka
16.	Nikaragua	červen 1986 - březen 1991	261,00%	16,4 dnů	Córdoba
17.	Kongo	listopad 1993 - září 1994	250,00%	16,8 dnů	Zaire

Pořadí	Země	Období	Nejvyšší měsíční inflace	Frekvence zdvojná- sobení cen	Měna
18.	Rusko	leden 1992 - leden 1992	245,00%	17,0 dnů	Rubl
19.	Bulharsko	únor 1997 - únor 1997	242,00%	17,1 dnů	Lev
20.	Moldavsko	leden 1992 - prosinec 1993	240,00%	17,2 dnů	ruský Rubl
21.	Rusko/SSSR	leden 1922 - únor 1924	212,00%	18,5 dnů	Rubl
22.	Tádžikistán	leden 1992 - říjen 1993	201,00%	19,1 dnů	ruský Rubl
23.	Gruzie	březen 1992 - duben 1992	198,00%	19,3 dnů	ruský Rubl
24.	Argentina	květen 1989 - březen 1990	197,00%	19,4 dnů	Austral
25.	Bolívie	duben 1984 - září 1985	183,00%	20,3 dnů	Bolivian o
26.	Bělorusko	leden 1992 - únor 1992	159,00%	22,1 dnů	ruský Rubl
27.	Kyrgyzstán	leden 1992 - leden 1992	157,00%	22,3 dnů	ruský Rubl
28.	Kazachstán	leden 1992 - leden 1992	141,00%	24,0 dnů	ruský Rubl
29.	Rakousko	říjen 1921 - září 1922	129,00%	25,5 dnů	Crown
30.	Uzbekistán	leden 1992 - únor 1992	118,00%	27,0 dnů	ruský Rubl
31.	Ázerbájdžán	leden 1992 - prosinec	118,00%	27,0 dnů	ruský Rubl

Pořadí	Země	Období	Nejvyšší měsíční inflace	Frekvence zdrojná- sobení cen	Měna
32.	Maďarsko	březen 1923 – únor 1924	97,90%	30,9 dnů	Crown
33.	Brazílie	prosinec 1989 – březen 1990	82,40 %	35,1 dnů	Cruzado a Cruzeiro
34.	Chile	říjen 1973 – říjen 1973	87,60 %	33,5 dnů	Escudo
35.	Estonsko	leden 1992 – únor 1992	87,2 %	33,6 dnů	ruský Rubl
36.	Angola	prosinec 1994 – leden 1997	84,1 %	34,5 dnů	Kwanza
37.	Tádžikistán	říjen 1995 – listopad 1995	65,2 %	42,0 dnů	tádžický Rubl
38.	Lotyšsko	leden 1992 – leden 1992	64,4 %	42,4 dnů	ruský Rubl
39.	Filipíny	leden 1944 – prosinec 1944	60,0 %	44,9 dnů	japonské válečné bankovk y
40.	Litva	leden 1992 – leden 1992	54,0 %	48,8 dnů	ruský Rubl

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z: Steve H. Hanke and Nicholas Krus “World Hyperinflations”, Cato Working Paper no. 8 (2012).

V kapitolách níže velmi budou vysvětleny jednotlivé hyperinflace ve vybraných zemích a zaměříme se hlavně na rozlišení, zda příčiny hyperinflace byly válečné či politické.

3.3.2 Hyperinflace v evropských postkomunistických zemích

Postkomunistické země, tedy země Východního bloku a bývalé Jugoslávie. Mezi tyto země patří Bulharsko, Polsko, bývalá Jugoslávie, Bělorusko, Ukrajina, Rumunsko a Rusko. V této kapitole budou stručně popsány tři nejzajímavější případy, mezi které patří hyperinflace v Rusku, Polsku a na Ukrajině. Hyperinflace v Jugoslávii je třetí největší hyperinflace v dějinách a bude jí věnována samostatná kapitola.

Hyperinflace v Rusku

Hyperinflace v Rusku nastala po rozpadu SSSR v prosinci roku 1991. Nejvyšších hodnot dosahovala v roce 1992. V té době začaly ekonomické reformy. V roce 1992 činila měsíční míra inflace 245 %. Hlavní příčiny hyperinflace hledáme v měnové reformě, kterou provedl Michael Gorbačov v roce 1991, a významnou roli také hrálo uvolnění cen. Zmíněná měnová reforma významně snížila důvěru lidí v ruský rubl. Existují i názory, že problémy v Rusku zapříčinil Viktor Geraščenko, guvernér ruské centrální banky, kvůli špatné monetární expanzi. V roce 1994 skončilo úřední období Geraščenka a inflace v Rusku se vrátila do přijatelnějších mezí.²⁵

Hyperinflace v Polsku

Polsko zaznamenalo hyperinflaci po 1. světové válce v období 1923-1924. Kdy největší měsíční míra inflace dosáhla 275 % a jako měna byla marka.

Na krátkou dobu proběhla v Polsku hyperinflace ještě jednou a to v letech 1989-1990, kdy byla měsíční míra inflace větší než 50 % a činila 54,8 %. Byla tedy naplněna definice hyperinflace, která skončila v únoru 1990, kdy již měsíční míra inflace 50 % nepřekročila. Hyperinflace proběhla těsně po zahájení transformace polské ekonomiky z centrálně plánované na tržní. Příčinu je v tzv. skryté inflaci, kterou s sebou přináší centrálně plánovaná ekonomika, jejíž ceny neodpovídají pomyslné tržní úrovni. Jako další důvod byl považován vysoký deficit státního rozpočtu, jehož příčiny mají převážně politický charakter.²⁶

---

²⁵Russia: Country Study [online]. Last revision 2005-11-09, Federal Research Division, Library of Congress. Dostupné z: <<http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/rutoc.html>>

²⁶KOŁODKO, Grzegorz. Polská hyperinflace a stabilizace v období 1989 – 1990, Finance a úvěr [online]. 1990, prosinec, roč. 40, č. 12. Dostupné z: <http://journal.fsv.cuni.cz/storage/2937_199012gk.pdf>

Zajímavé tedy je, že hyperinflace v Polsku nebyla spojená s válečnými výdaji. Její primární příčina byla v centrálně plánovaném hospodářství a ve vysokém deficitu státního rozpočtu.

Hyperinflace na Ukrajině

Proběhla od ledna 1992 do listopadu 1994. Důvody této hyperinflace byly hlavně politické. Roku 1991 se Ukrajina oddělila od Sovětského svazu, ale i prohlášení o její suverenitě nechalo Ukrajinu pod ekonomickou kontrolou Sovětského svazu. Zůstala členem jejím členem a tím pádem byla i v rublové měnové unii. Největší problém představovala neomezenost pohybu hotovosti v rámci rublové měnové unie. Do ukrajinské ekonomiky proudily ruské bankovky, což se projevovalo dovozem inflace z Ruska. Deficit státního rozpočtu rostl a v roce 1992 dosáhl 2,2 % HDP, naopak hrubý národní produkt klesal. Sovětský svaz zanikl v roce 1991 a Ukrajina se stala samostatnou včetně samostatné monetární politiky. Zavedla novou měnu nazvanou ukrajinské karbovance. Rusko v lednu uvolnilo většinu cen, a jelikož ceny rostly v Rusku, tak podobně a ještě větším tempem rostly na Ukrajině. Země se ocitla v hyperinflaci. Jednalo se o první zemi ve světové historii, které měla více než sto-násobný meziroční nárůst cen a důsledkem nebyla válka. Měna začala být stabilní v roce 1995 pod vedením guvernéra centrální banky Viktora Juščenka.²⁷

3.3.3 Hyperinflace v zemích Latinské Ameriky

Tento druh inflace se objevil i v zemích Latinské Ameriky. Konkrétně se jedná o Peru, Nikaraguu, Argentinu, Bolívii, Brazílii a Chile. Popsána bude hyperinflace v Bolívii, Argentině a Brazílii.

---

²⁷HALUSHKA, Andrij – SAVLUK, Sergei – WÖRGÖTTER, Andreas. Ukrainian Hyperinflation: History, Analysis, Recommendations [online]. 1994, September. Dostupné z: <<http://www.ihs.ac.at/publications/eco/east/ro-10.pdf>>

Hyperinflace v Bolívii

Hyperinflace v Bolívii proběhla v letech 1984-1985 a její příčiny byly podobné. Již zmíněné hospodaření s vysokým schodkem státního rozpočtu, který byl kryt zahraničními úvěry. Dluh stále narůstal a Bolívie přistoupila k monetizaci deficitu. V zemi vládla nestabilní politická situace, kvůli rychlému střídání prezidentů ve funkci. Pokud tedy lidé mohli, přemísťovali svůj majetek do zahraničních aktiv. Hlavní příčina hyperinflaci tedy byla v krytí deficitu státního rozpočtu zvýšenou měnovou expanzí. Řešení této krize proběhlo rychle a začala ho nová vláda v čele s prezidentem Victorem Pazem Estenssorem v roce 1985.²⁸

Hyperinflace v Argentině

Tuto hyperinflaci datujeme do období v letech 1989-1990. Vysoká inflace sužovala Argentinu dlouho před hyperinflací. Argentina utrpěla externí zásah v podobě ropného šoku v roce 1973, který znatelně snížil přebytek zahraničního obchodu. Schodek státního rozpočtu se zvyšoval a vláda jej kryla tiskem nových bankovek. V zemi po smrti Juana Peróna vládla nestabilita spojená s vysokou inflací. V této zemi vznikla hyperinflace kombinací politických a válečných příčin. Válka o Falklandské ostrovy mezi Argentinou a Velkou Británií také znatelně poznamenala státní rozpočet.²⁹

Proběhla částečná privatizace státních podniků jako pokus o zlepšení stavu státního rozpočtu. Špatné načasování této privatizace žádné zlepšení nepřineslo a navíc Světová banka žádala po Argentině vrácení peněz za poskytnutý úvěr ve výši 350 milionů dolarů. V Argentině v té době platila měna austral, která začala rychle ztrácet na hodnotě. Ceny se ztrojnásobily a v roce 1989 inflace dosáhla 4 923 %. Řešení krize ve finále proběhlo velmi rychle a obsahovalo změnu daňového systému a měnovou reformu.³⁰

---

²⁸ SIKLOS, Pierre L. *Great inflations of the 20th century: theories, policies, and evidence*, s. 227.

²⁹ KIGUEL, Miguel A. a Nissan LIVIATAN. *The Inflation-Stabilization Cycles in Argentina and Brazil* [online]. 1990 [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=30HzewzZK6gC&pg=PR2&dq=inflation+in+argentina&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjL8c7bzaLLAhWDqXIKHewRAhwQ6AEILzAB#v=onepage&q=inflation%20in%20argentina&f=false>. Working Paper. The World Bank.

³⁰ HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 5. vyd., s 535.

Hyperinflace v Brazílii

Brazílii panovala nulová kontrola monetární politiky do roku 1964. Centrální banka byla založena později, ale měla silnou vazbu na vládu. Měla tedy malý index nezávislosti. V Brazílii existovali státní komerční banky Banco do Brasil, které mohli půjčovat libovolné množství prostředků a to i v případě, že přesáhly výši depozit. Vláda tedy pravidelně hospodařila s vysokým schodkem státního rozpočtu, který kryla měnovou expanzí. Snaha o stabilizaci mezi lety 1986-1991 situaci zhoršovala, protože byla založena pouze na snižování počtu nul na bankovkách. Tyto pokusy situaci spíše zhoršovaly. Hlavní protiinflační nástroj byl pevný kurz brazilského realu. Inflace v Brazílii se snížila z 3 000 % na 2 %.³¹

3.3.4 Další země, ve kterých hyperinflace proběhla

Výše zmíněné hyperinflace v postkomunistických evropských zemích a v zemích Latinské Ameriky jsou nejznámější příklady z 2. poloviny 20. století. Mezi důležité hyperinflace, které je třeba zmínit, a které dosáhly také vysokých hodnot, patří ta v Číně v letech 1947-1959 a v Severní Koreji v letech (2009-2011).

Hyperinflace v Číně

Byla to hlavně politika, které způsobila hyperinflaci v Číně. Nacionalisté dostali pod kontrolu Čínskou centrální banku, Banku Číny a Banku komunikací, tedy tři největší banky v zemi. Vlastnili obrovské podíly v bankách a soukromé bankovníctví v Číně zaniklo. V roce 1935 byl vydán tzv. Měnový dekret, který stanovil jako jediné zákonné platidlo bankovky vydané Centrální bankou Číny, Bankou Číny a Bankou komunikací. Emitované bankovky nebyly ničím kryté a lidé vlastníci stříbro jej museli vyměnit za nově zavedenou měnu fai-pai. Nekrytá měna umožní neomezenou monetární expanzi tudíž i na financování války s Japonskem byly použity prostředky z měnové expanze. Všechny tyto události vyústili v hyperinflaci. Řešení bylo nalezeno v převzetí moci a v měnové reformě kdy nový Jüan měl hodnotu 3 milionů starých.³²

---

³¹ KUNEŠOVÁ, Hana. Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy, s. 55.

³² Foundation for Economic Education. *The Great Chinese Inflation* [online]. 2010 [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: <http://fee.org/articles/the-great-chinese-inflation/>

Hyperinflace v Severní Koreji

Po léta byla severokorejská měna won oficiálně vázaná na americký dolar. Nefungující peněžní systém v Severní Koreji byl doprovázen vážnými inflačními problémy. V roce 2009 se severokorejská vláda pokusila vyřešit tyto problémy provedením falešné měnové reformy. Tento pokus se nezdařil. Nejednalo se o opravdovou měnovou reformu, ale pouze o vyškrtnutí dvou nul z každé bankovky. Vláda nařídila obyvatelům vyměnit staré wony za nové v období dvou týdnů a stanovila limity na množství wonů, které může rodina vyměnit. V Severní Koreji se rozmáhaly tzv. podzemní trhy. Tyto trhy se vyvinuly z nutnosti během hladomoru v roce 1990. V první řadě existují, aby potlačovaly nedostatky způsobené státními kontrolami v zemědělství. OSN odhaduje, že 50 % potravin zkonsumovaných Severokorejci pochází z těchto podzemních trhů. Pro změření inflace v Severní Koreji je nutné znát údaje o směnných kurzech na černém trhu. Inflační krize začala v roce 2009, kdy měsíční míra inflace přesáhla 50 % a změnila se v hyperinflaci. Skončila v lednu 2011.³³

3.4 Hyperinflace ve vybraných zemích v 1. polovině 20. století

3.4.1 Hyperinflace v 1. polovině 20. století

Hyperinflace, které proběhly v tomto období, byly bezprostředně spojeny s 1. a 2. světovou válkou. Jsou to hyperinflace německá (1920-1923), maďarská (1945-1946), řecká (1943-1944), taiwanská (1945), polská (1923-1924), rakouská (1921-1922) a čínská (1947-1949). Tato práce se bude zabývat pouze několika vybranými případy hyperinflace, které ve světě proběhly. Budou rozebrány ty nejvýznamnější a nejzajímavější moderní hyperinflace. Tedy hyperinflace v Německu po 1. světové válce a v Maďarsku po 2. světové válce.

---

³³Why The World Should Be Rallying For The 'Yuan-ization' Of North Korea. *Business Insider Australia* [online]. Steve H. Hanke, 2013 [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://www.businessinsider.com.au/north-korea-hyperinflation-dollarization-shift-2013-6>

Světové hospodářství po 1. světové válce

Už na začátku 1. světové války se projevilo, jak důležité bylo vedení hospodářství pro válečný konflikt. Rozhodující v hospodářství se stal stát, který se snažil získat dostatek finančních prostředků na náklady spojené se zbrojením armády. V Německu v roce 1918 tyto náklady dosahovaly až 70 % veřejných výdajů. Stát se snažil stále efektivněji řídit hospodářství a zřídil mnoho nových ministerstev. Válka byla náročná v zabezpečování dostatečného počtu kvalifikovaných dělníků, ve velkých požadavcích na zemědělství a zásobování. Spousta zemědělských ploch byla během války zničena, spousta obsazena nepřitelem a krizový byl i odchod velkého množství pracovníků.³⁴

Země ve válce čelily především problému rostoucích výdajů a tak postupně začaly krýt zbrojní výdaje inflačními penězi. V Německu vzrostlo množství peněz v oběhu do konce roku 1918 oproti předválečnému stavu o 1 141 %, to s sebou přineslo i stále se zvětšující státní dluh. Státní dluh měl být kryt pomocí válečných vnitřních půjček, těch Německo vypsalo během války v půlročních intervalech 9. Pro Německo přinesly největší zisk, a to ve výši 57 % všech přímých nákladů. Evropa a její kolonie patřily před 1. světovou válkou k nejbohatší části světa. Po válce se ale Evropa propadla do hlubokých ekonomických problémů.³⁵

3.4.2 Hyperinflace v Německu

Příčiny a vznik hyperinflace

Jednou z hlavních příčin bylo zvyšování nabídky množství peněz v ekonomice. Německo předpokládalo, že válku vyhraje a zvyšovalo vládní výdaje na zbrojení. Německá marka přestala být kryta zlatem již na samém počátku války v roce 1914. Hodnotu říšských bankovek od počátku války až do vzniku hyperinflace máme přehledně znázorněn v grafu 1.³⁶

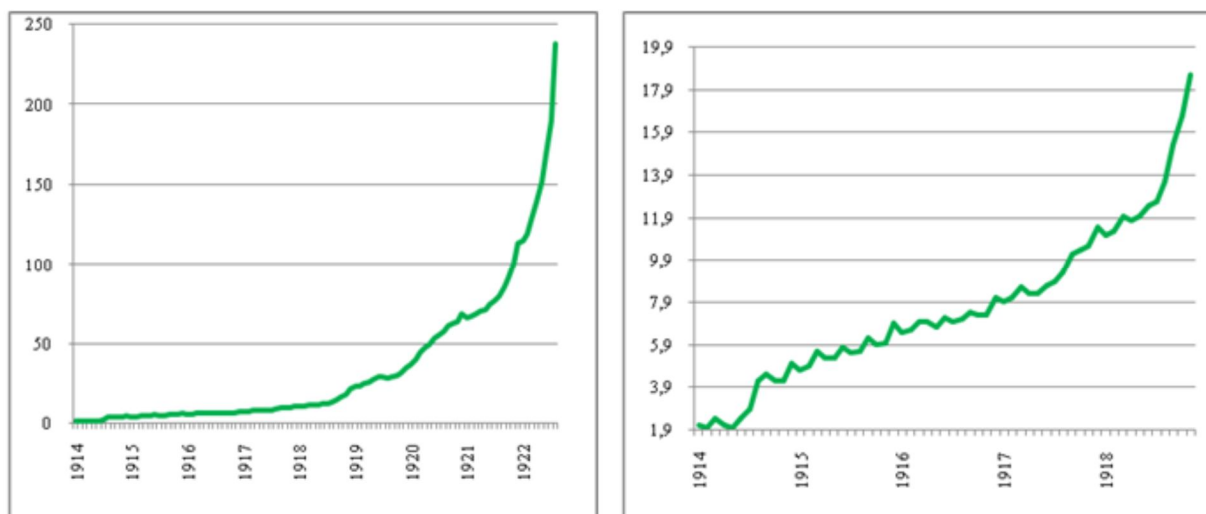
---

³⁴FRANTIŠEK STELLNER A KOLEKTIV. *Hospodářské dějiny (16.-20.století)*, s. 49-55.

³⁵FRANTIŠEK STELLNER A KOLEKTIV. *Hospodářské dějiny (16.-20.století)*, s. 49-55.

³⁶Zdroj dat: BRESCIANI-TURRONI, Constantino, *The economics of inflation: a study of currency depreciation in post-war Germany*, London 1937, s. 440.

Graf 1: Hodnota říšských bankovek v oběhu v letech 1914 -1922, miliardy marek

Zdroj: BRESCIANI-TURRONI, Constantino, *The economics of inflation: a study of currency depreciation in post-war Germany*

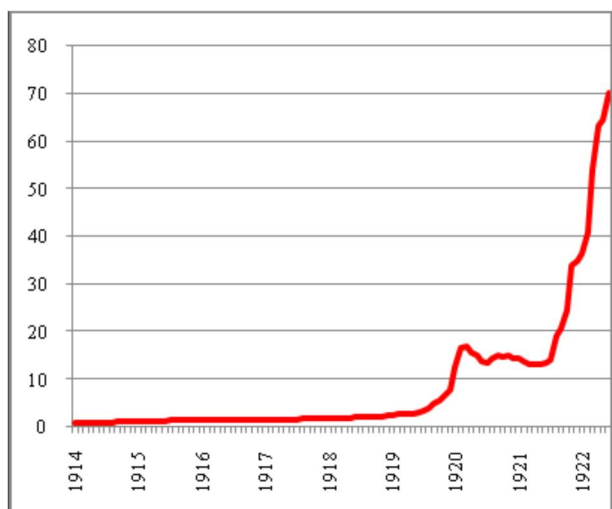
Na levém grafu vidíme, že během války v letech 1914 – 1918 byla peněžní zásoba převážně stabilní a rostla jen velmi mírně. Tempo růstu hodnoty peněz se významně zvýšilo až po válce a peněžní zásoba rychle rostla až do konečného zhroutení měny v roce 1923. Tento rok již není v grafu zachycen.

Další příčina je růst cenové hladiny. Cenová hladina v Německu začala výrazně růst přibližně rok po skončení války v roce 1919 a rostla až do března 1920. Graf č. 2 zobrazuje růst cenové hladiny v letech 1914–1922.³⁷

³⁷ Zdroj dat: BRESCIANI-TURRONI, Constantino, *The economics of inflation: a study of currency depreciation in post-war Germany*, s. 442.

Graf 2: Růst cenové hladiny (1914–1922), velkoobchodní ceny, index 1913 = 1

Zdroj: BRESCIANI-TURRONI, Constantino, *The economics of inflation: a study of currency depreciation in post-war Germany*

Od roku 1918 do března roku 1920 vzrostly ceny o více než 500 %. Německo zažívalo těžké období a postupně přecházelo na mírové hospodářství. Objem průmyslové výroby poklesl v roce 1919 na 38 % předválečného stavu a v důsledku blokády byl zejména nedostatek potravin. Poválečný růst cen je obvyklý pro poválečnou ekonomiku, kdy poptávka po zboží převyšuje jeho nabídku. V Německu byla v ekonomice daleko vyšší peněžní zásoba než před válkou v tzv. mírovém období. Stabilnější období vystřídal v květnu roku 1921 období, které umocnilo riziko německé inflační politiky. Toto období bylo započato oznámením londýnského plánu vysokých reparačních plateb a s okamžitou platností bylo nutné zaplatit první miliardu zlatých marek do srpna roku 1921, protože byla použita pohrůžka okupace Porúří. Došlo také k dělení Horního Slezska, což byla německá průmyslová oblast, a toto rozdělení dopadlo pro Německo velmi nevýhodně. Průmyslová část připadla Polsku a zemědělská část Německu.³⁸

³⁸MORAVCOVÁ, Dagmar, *Hospodářské a politické aspekty německých reparací 1918-1932*, s. 56.

Poslední ranou bylo nedodržování kvót reparačních plateb a sankčních opatření, které schválila Reparační komise, což vedlo k okupaci Porúří francouzskými a belgickými jednotkami v roce 1923. Poté Německo nastolilo tzv. politiku pasivního odporu. Německo muselo ze státních prostředků vyplácet i platy dělníků a státních zaměstnanců, kteří nepracovali kvůli okupaci jako protest. Tento problém také prohloubil deficit státního rozpočtu.³⁹

Primární příčiny inflace v Německu, která později dosáhla úrovně hyperinflace, hledáme ve válečné ekonomice, hlavně ve způsobu financování nákladů. Německo zvolilo tisk nových peněz a tento způsob financování přetrvával až do poválečného období. Ekonomické i politické podmínky byly špatné a Německo se muselo vyrovnávat i se zkázou, kterou přineslo čtyřleté válčení. Reparace nebyly považovány za hlavní příčinu hyperinflace, ale pouze urychlily růst inflace, a to právě kvůli způsobu, jakým je německá vláda financovala.

Hlavní příčina hyperinflace v Německu tedy spočívala ve špatném a lehkomyšlném přístupu vlády k penězům a financování deficitů za pomoci zvyšování hodnoty peněz v oběhu.

Dopady hyperinflace

Výše zmíněné události vyvolaly nebezpečné následky pro Německo. Kurz marky poklesl a v Německu se zdražilo dovážené zboží. Cenová hladina se více než zdvojnásobila a inflace začala znovu narůstat. (od července 1921 až do prosince 1921, tedy méně než půl roku). Hodnota bankovek v oběhu vzrostla o 73 %, naproti tomu ceny o 150 %. V polovině roku 1922 se stále jednalo pouze o vysokou inflaci. Lidé však stále méně chtěli držet peníze v hotovosti a investovali do věcné hodnoty, růst cen byl stále rychlejší a předstihoval růst peněz v oběhu. V srpnu roku 1922 míra inflaci přerostla do hyperinflace. Ceny byly v lednu roku 1923 již 80x vyšší než před půl rokem.⁴⁰

---

³⁹MORA VCOVÁ, Dagmar, Hospodářské a politické aspekty německých reparací 1918-1932, s. 60.

⁴⁰RINGER, Fritz, The German Inflation of 1923, s. 80.

Ve vrcholné fázi německé hyperinflace tisklo 150 tiskáren říšské banky a na 2 000 tiskařských strojů nepřetržitě 24 hodin denně bankovky a posílaly je dále do země pro udržení chodu hospodářství. Na konci listopadu byly v Německu bankovky v celkové hodnotě 496 triliónů marek. Takže přes veškerou snahu se ani rostoucí objem peněz v oběhu nemohl vyrovnat růstu cen a kupní síla marky se dočkala obrovského propadu.⁴¹

Hlavní dopady hyperinflace byly vážné. Lidé ztratili životní pojistky a přišli o veškeré úspory, protože zjistili, že jsou bezcenné. Největší dopad byl tedy na střední třídu, ale zdaleka nejhůře byli postiženi invalidé a důchodci. Také lidé mající fixní platy žili najednou na hranici chudoby, tedy především státní zaměstnanci.

Italský ekonom Bresciani-Turroni proces německé hyperinflace charakterizoval takto: „*Inflace anulovala úspory, zničila morální intelektuální hodnoty, otrávil německý národ, protože se mezi všemi třídami rozšířil duch spekulace a nastal odklon od řádné a pravidelné práce, inflace byla příčinou neustávajícího společenského neklidu.*“⁴²

Řešení hyperinflace

Hyperinflace v Německu zapříčinila obrovský růst cen a následné zhroucení měny. Ukončení této hyperinflace je známé jako „*zázrak Rentenmarky*“. Francie chtěla zahájit jednání s Německem, ale pouze pod podmínkou odvolání pasivního odporu. Za Německo situaci řešil Gustav Stresemann, který odvolal pasivní odpor a začal jednat s Francií o ukončení okupace. Dále tedy přišel na řadu již zmíněný „*zázrak Rentenmarky*“, který spočíval v založení *Rentenbanky*, jejímž úkolem bylo vydávat úplně novou měnu *Rentenmarku* s novým kurzem 1 bilion papírových marek – 1 rentová marka. Tuto měnu pokrývalo pozemkové a průmyslové bohatství Německa, na které se vztahovala hypotéka v hodnotě 3,2 miliardy *rentových marek*.⁴³

---

⁴¹RINGER, Fritz, *The German Inflation of 1923*, s. 80.

⁴²FERGUSON, Niall. *Nešťastná válka*. Dokořán, s. 361.

⁴³RINGER, Fritz, *The German Inflation of 1923*, s. 86-87.

Toto krytí by se ale jen stěží dalo použít k regulaci měnového kurzu, jako je to v případě krytí zlatem. Jednalo se tedy hlavně o získání důvěry od společnosti a obyvatel, že nová marka bude plnit funkci uchovatele hodnoty. Kurz se postupně vrátil na hodnotu před válkou a stabilizace měny se podařila, tedy dolar za 4,2 Rentenmarek.⁴⁴

Rentenmarky nebyly kryté zlatem, které bylo v Německu v období 1. světové války těžko dostupné. Velikost množství peněz v oběhu byla omezena na 3,2 miliardy Rentenmarek. Měna sloužila pouze přechodně a nebyla uznávána jako zákonné platidlo.⁴⁵

3.4.3 Hyperinflace v Maďarsku

Světové hospodářství krátce po 2. světové válce

Nejlépe z druhé světové války vyšly Spojené státy americké, které se staly nejsilnější hospodářskou mocností světa. Dosáhly více než dvojnásobné úrovně výroby než před válkou. Naopak k hospodářsky oslabeným zemím patřily ty, které válku prohrály (hlavně Německo a Japonsko). Hospodářsky oslabená byla ale téměř celá Evropa a východ Asie. USA tedy představovalo vedoucí roli v obnově světové ekonomiky. Amerika s pomocí Organizace spojených národů poskytla humanitární pomoc Evropě v podobě potravin, financí a oblečení. Nejdůležitější jednání o budoucím vývoji světového hospodářství proběhlo na mezinárodní konferenci v Bretton Woods v roce 1944. Řešili především problém zachování měnové stability, aby nebyl zastaven volný pohyb obchodu. Místo tzv. zlatého standardu, o kterém se domnívali, že není pro poválečné hospodářské uspořádání vhodný, vytvořili systém pevných devizových kurzů. Tyto kurzy spravovaly nově založené mezinárodní organizace, které jako rezervní měnu používaly americký dolar. Americký dolar se postupně v mezinárodním finančním systému stal světovým platidlem. Na konferenci v Bretton Woods se rozhodlo o založení dvou institucí, které měly být odpovědné za plnění daných cílů. Jednalo se o Mezinárodní měnový fond (IMF) a Mezinárodní banku pro obnovu a rozvoj (IBRD). Převážná část zástupců vlád, kteří se zúčastnili Bretton Woods, přijaté dohody schválila.⁴⁶

---

⁴⁴RINGER, Fritz, The German Inflation of 1923 s. 88-89.

⁴⁵FISCHER, Wolfgang Chr. German hyperinflation 1922/23: a law and economics approach, s. 68.

⁴⁶STELLNER FRANTIŠEK A KOLEKTIV. Hospodářské dějiny (16.-20. století), s.87-93.

USA na rozdíl od poválečné světové ekonomiky disponovala přebytky kapitálových rezerv, které se navíc neustále zvyšovaly. Bylo tedy nutné, aby dolar opustil USA a stal se „dosažitelný pro mezinárodní využití“. Postupně bylo jasné, že úvěrové prostředky, které poskytuje IMF, nemohou deficit platební bilance v západní Evropě vyřešit. Dále výbor guvernérů IMF dovolil poskytovat půjčky pouze na pokrytí deficitu běžných účtů a nikoli pro investice a obnovu. Začalo být tedy jasné, že není v moci IMF a IBRD vyřešit problémy, které přetrvávají v mezinárodním měnovém systému. V červnu 1947 přišel ministr zahraničních věcí G. C. Marshall s plánem nesoucí jeho jméno, který znamenal pro Evropu oživení. V jeho rámci vznikly finanční fondy u německých bank, které se použily na investice do těžkého průmyslu, dopravy a výzkumu.⁴⁷

Příčiny hyperinflace

Historicky nejvyšší hyperinflace byla zaznamenána v Maďarsku v období po 2. světové válce od srpna roku 1945 do července 1946. Maďarsko bylo po válce zdecimováno, protože vyčerpalo téměř 40 % kapitálových rezerv. Podobně jako Německo muselo po válce zaplatit velké reparace Sovětskému svazu. Ty představovaly 25 až 50 % maďarského rozpočtu během období hyperinflace. Spojenecká kontrolní komise s převahou Sovětů rozhodla, a banky začaly tisknout peníze na splacení dluhu navzdory tomu, že maďarští centrální bankéři před tímto varovali.⁴⁸

Zkušenosti Německa a Ruska byly sice děsivé, ale vláda Maďarska se z nich nepoučila. Uplynulo pouhých 12 měsíců a cenová hladina vzrostla 3,81 kvadriliardkrát a průměrná míra inflaci byla 19 800 % měsíčně. Výsledkem byla zničená ekonomika a spousta lidí přišla o svůj majetek, pokud po 2. světové válce ještě nějaký měla. Jako příklad je možné uvést poštovní známku, které v roce 1945 stála 500 000 000 000 000 pengö.⁴⁹

---

⁴⁷ STELLNER FRANTIŠEK A KOLEKTIV. *Hospodářské dějiny (16.-20. století)*, s.87-93

⁴⁸ INVESTIČNÍ WEB. *9 historických epizod hyperinflace*. [online]. 2014 [cit. 2016-02-01]. Dostupné z: <http://www.investicniweb.cz/2014/5/1/9-historicky-epizod-hyperinflace/>

⁴⁹ POLOUČEK, Stanislav. *Peníze, banky, finanční trhy*, s. 42.

Podobně jako Německo, také poválečné hospodářství v Maďarsku čelilo nárůstu cen a mezd, což zapříčinilo vydávání peněz se zvyšující se nominální hodnotou a způsobovalo inflační spirálu. Bankovky se tiskly dále, hodnota se stále zvyšovala a nastal praktický problém – potřebné nuly se již na bankovky nevešly. Poslední bankovka s vytištěným číselným nominálem byla bankovka 100 000 pengö. Nuly se dále nahrazovaly slovně např. 1 milion nebo 1 miliarda. Další způsob řešení bylo přidávání dovětků, například bankovka v hodnotě „10 milionů“ s dovětkem „milion“ představovala hodnotu „deset milionů milionů“ pengö. Postupně se na výrobě bankovek začalo šetřit, tisklo se levnějším ofsetem a bankovky se přestaly číslovat.⁵⁰

Projevy a dopady hyperinflace

Při hyperinflaci v Maďarsku ceny rostly přibližně o 19 % za den. Největší vrchol zaznamenala maďarská hyperinflace v červenci roku 1946. Měsíční míra inflace tehdy dosáhla 4 190 bilionů % a ceny se každý den více než ztrojnásobily. Situace se stávala neudržitelnou. V roce 1944 se množství peněz v oběhu stále navyšovalo a činilo 12 miliard pengö. V roce 1945 se zvýšilo na 36 000 miliard pengö a v roce 1946 se stále navyšovalo, až dosáhlo jednomiliardového násobku objemu z roku 1945. Maximální výše narostla až na 27 místnou číselnou hodnotu.⁵¹

Obyvatelstvo bylo během hyperinflace ožebračeno a přišlo nenávratně o veškeré své úspory, které se během chvíle staly bezcennými. Důvěra v dosavadní měnu klesala každým okamžikem a mzda byla vyplácena týdně nebo dokonce i denně. Zaměstnanci si chodili pro mzdu s kufry a taškami, aby mohli peníze odnést.

Řešení hyperinflace

Řešení hyperinflace v Maďarsku mělo podobný průběh jako v Německu, tedy měnovou reformu. Ta proběhla 29. července 1946, kdy byla zavedena nová měnová jednotka zvaná forint a její oficiální přepočítání činilo: 1 forint = 400 000 kvadrilionů pengö neboli 4×10^{29} pengö.⁵²

---

⁵⁰ STUDÝNKA, Bohumil, STRUŽ Jan. Zlato: příběh neobyčejného kovu, s. 246.

⁵¹ POLOUČEK, Stanislav. Peníze, banky, finanční trhy, s. 43.

⁵² STUDÝNKA, Bohumil, STRUŽ Jan. Zlato: příběh neobyčejného kovu, s. 246.

3.5 Hyperinflace ve vybraných zemích od 2. poloviny 20. století

3.5.1 Moderní hyperinflace od druhé poloviny 20. století

V první polovině 20. století proběhly největší válečné konflikty, tedy první a druhá světová válka. Jak je, patrné z předchozích kapitol jsou to právě válečné konflikty, které jsou hlavní příčinou vysokých vládních dluhů, které se řešili převážně tiskem nových bankovek, což ve většině případů končilo hyperinflací.

I druhou polovinu 20. století významně ovlivnilo mnoho událostí z pohledu hyperinflace hlavně rozpad Sovětského svazu. V kapitole 3.3.2 jsou popsány hyperinflace z evropských postkomunistických zemí, mezi které patří hyperinflace polská, ruská, ukrajinská a srbská, které se budu věnovat v kapitole níže. Dále hyperinflace z Latinské Ameriky, které proběhly dle výše zmíněné tabulky v Argentině, Bolívii, Brazílii, Chile, Nikaragui a v Peru. Tyto hyperinflace jsou také zmíněny v kapitole 3.3.3. Tato práce se především zabývá nejhoršími případy hyperinflace v dějinách, proto rozebere detailněji hyperinflaci v Jugoslávii a rozhodně nesmí být opomenuta ta hyperinflace, která proběhla v Zimbabwe (2007-2008).

3.5.2 Hyperinflace v Jugoslávii

Příčiny a dopady

Hyperinflace v Jugoslávii, která proběhla v letech 1989-1994, byla druhá nejdéle trvající hyperinflace v dějinách. Také s sebou přinesla dva největší dopady jako hyperinflace předchozí, a to rozpad národního hospodářství a ztrátu celoživotních úspor obyvatelstva. Svazová republika Jugoslávie vznikla rozpadem federace v roce 1992, kdy spolu s ní vznikl ještě stát Bosna a Hercegovina. V roce 1991 vzniklo Slovinsko, Chorvatsko a Republika Makedonie. V roce 1988 byla největší bankovka 50 000 dináru a už v roce 1989 to bylo 2 000 000 dináru. První kolo hyperinflace se roztočilo a v reakci na to Ante Markovič započal reformy, které se soustředily na výdajovou disciplínu. Proběhla měnová reforma, kde lidé mohli směnit 10 000 starých dinárů za 1 nový dinár. Byly omezeny úvěrové expanze pro stabilizaci inflace. V lednu 1994 dosáhla hyperinflace vrcholu a oficiální měsíční míra inflace byla 313 milionů procent.⁵³

Primární příčina hyperinflace v Jugoslávii byla podobná jako ve 20. letech 20. století, kdy vysoká inflace v Německu připravila půdu pro vzestup Hitlera a vznik nacionálně socialistického režimu. Nebylo to naposledy, kdy vysoká inflace pomohla diktátorům k získání moci. V Jugoslávii se kvůli etnickým problémům začaly utvářet nové ideologie. Slobodan Milošević, srbský prezident v letech 1997-2000 a hlava Svazové republiky Jugoslávie v letech 1991-1997, získal v roce 1990 vliv nad Srbskou národní bankou. Srbský prezident neměl ani nejmenší zájem dodržovat přísnou výdajovou politiku. Pomocí tohoto vlivu nařídil, aby jeho přátelům poskytla úvěry v celkové hodnotě více jak 1,4 miliardy dolarů.⁵⁴

---

⁵³ JÍLEK, Josef. *Peníze a měnová politika*, s. 227.

⁵⁴ KOHOUT, Pavel. *Investiční strategie pro třetí tisíciletí*, s. 161.

Sovětský svaz padl a mezinárodní význam Jugoslávie byl omezen. Ta dříve hrála klíčovou roli ve spojení Východu a Západu. Následovaly občanské války, zkolaboval obchod mezi regiony bývalé Jugoslávie a následně zkolabovala i průmyslová výroba. Kvůli uvalení mezinárodního embarga na jugoslávský vývoz byla velmi omezena produkce. Svazová republika Jugoslávie, která nově vznikla, si zachovala řadu prvků byrokracie z dřívějších dob, což značně přispělo k růstu federálního deficitu. Snaha tento deficit srovnat vedla ke ztrátě kontroly centrální banky nad tiskem a tvorbou nových peněz a způsobila hyperinflaci.⁵⁵

Prezident Milošević tak dal podnět pro vznik druhé největší hyperinflace v historii a získal absolutní hospodářskou moc nad Jugoslávií. Kvůli obrovským válečným výdajům se celá země začala rozpadat a vznikala inflace, která se v počátku 90. let přehoupla z měsíčních dvojciferných hodnot na trojciferné. Sankce byly proti Jugoslávii zavedeny v roce 1992 a hyperinflace naplno propukla a neustále se zvyšovala. Od října 1993 do ledna dosáhla výše 5×10^{15} procent.⁵⁶

Řešení hyperinflace v Jugoslávii

Situaci se vláda pokusila dostat pod kontrolu celkem třikrát a až poslední pokus byl úspěšný. Hyperinflaci v Jugoslávii vyřešila měnová reforma, která proběhla v roce 1994. Bylo vytištěno 200 milionů nových dinárů, které vláda chtěla krýt cizími měnami a zlatem. Toto opatření se některým zdálo přehnané a měli obavu, aby nevznikl nový kolaps. Bylo uděláno opatření, kdy dináry bylo možné kupovat za cizí měny, ale cizí měnu šlo kupovat pouze omezeně. Byla to snaha o to, aby obyvatelé získali zpátky ztracenou důvěru v měnu, a zároveň aby se zabránilo odlivu zahraničních měn ze země. Bylo možné směnit staré dináry za nové v poměru 12 000 : 1. Spolu s měnovou reformou proběhla také daňová reforma, která zjednodušovala daňový systém. Jednodušší daňový systém snížil vyhýbání se placení daní, a tím zvýšil příjmy státního rozpočtu.⁵⁷

---

⁵⁵INVESTIČNÍ WEB. *9 historických epizod hyperinflace*. [online]. 2014 [cit. 2016-02-01]. Dostupné z: <http://www.investicniweb.cz/2014/5/1/9-historicky-epizod-hyperinflace/>

⁵⁶KOHOUT, Pavel. *Investiční strategie pro třetí tisíciletí*, s. 162.

⁵⁷PETROVIC, Pavle. *The Yugoslav Hyperinflation of 1992-1994: Causes, Dynamics, and Money Supply Process*.

3.5.3 Hyperinflace v Zimbabwe

Příčiny a dopady

Zimbabwe je poměrně mladý stát, který vznikl v roce 1980. Od té doby v jeho čele stál dříve premiér, nyní prezident, Robert Mugabe. Mugabe vyhrál v roce 1990 ve volbách, ale protože byla pouze 54 % účast, obyvatelé Zimbabwe považovali výsledky za zkreslené. Konalo se mnoho demonstrací. Hyperinflace v Zimbabwe proběhla v letech 2008-2009. Hlavní příčinou této hyperinflace bylo chybné rozhodnutí prezidenta Roberta Mugaba, který přistoupil na začátku tisíciletí k vyvlastnění řady farem, které dal pod správu svým stoupencům. Pozemková reforma proběhla na konci 90. let. Mugabe tvrdil, že obyvatelstvo bílé pleti v Zimbabwe činí necelé 1 %, ale i přesto vlastní 70 % orné půdy. Rozhodl se tedy přerozdělit ornou půdu obyvatelstva bílé pleti mezi obyvatelstvo černé pleti. Celý tento program začal uskutečňovat v roce 2000.⁵⁸

Chyběla však schopnost stoupenců farmy obhospodařovat a země se propadla do chudoby. Ze země, která byla pokládána za silného exportéra potravin a ve velkém přijímala zahraniční investice, se stala země na pokraji hladomoru a bankrotu. Diktátor Robert Mugaba byl zvolen 31. prosince 1987 prezidentem. Jeho vláda se postupně měnila v diktaturu. Propad země do chudoby se snažil řešit tiskem nových peněz, a jak se již stalo v historii předtím, rostlo množství peněz v oběhu a vznikla hyperinflace, která neměla obdoby. Nezaměstnanost v té době dosáhla 95 %. Ze strany prezidenta se jednalo o špatný pokus při řešení hospodářské krize.⁵⁹

---

⁵⁸ SYROVÝ, Petr, TYL Tomáš. *Osobní finance: řízení financí pro každého*, s. 93.

⁵⁹ *FEDERAL RESERVE BANK OF DALLAS (2011): Globalization and Monetary Policy Institute 2011 Annual Report* [online]. [cit. 2016-03-09]. Dostupné z: <http://www.dallasfed.org/assets/documents/institute/annual/2011/annual11b.pdf>

Inflace dosahovala řádu miliard procent ročně. Nastaly také problémy, které předtím zaznamenalo Německo i Maďarsko. Samozřejmě mezi ně patří rychlé znehodnocení mzdy, snaha lidí peníze utratit co nejdříve a nárůst směnného obchodu a v důsledku čehož by lidé mohli peníze považovat za nepotřebné a přestat je používat úplně. Hyperinflace dospěla do fáze, kdy se ceny zdvojnásobovaly každých 24 hodin. Množství peněz v oběhu zvyšuje ceny a v případě, že se situace vymkne kontrole, dochází k nestabilitě a nakonec náhradě za měnu jinou. Tak se vyspělá africká země ocitla kvůli hyperinflaci na pokraji totálního rozvratu.⁶⁰

Řešení

Při řešení hyperinflace v Zimbabwe se zimbabwský dolar zařadil mezi zkrachovalé měny stejně jako maďarské pengő, jugoslávský dinár a výmarskou marku. Na počátku roku 2009 měna oficiálně padla. Ve snaze zabránit dalšímu šíření inflace se jako oficiální platidlo zavedl americký dolar. Federální rezervní banka v Zimbabwe existuje i teď, ale měnovou politiku již neprovádí. Hlavní postavení v zemi zaujal americký dolar a v ekonomice panovala silná nedůvěra.⁶¹

Ceny jsou nyní vysoké, ale v roce 2014 byla v zemi mírná cenová deflace, která se pohybovala okolo 1 procenta. Situace v Zimbabwe se tedy pomalu zlepšovala, ale i tak je život zde stále velmi těžký vzhledem k informacím z novin o dluzích, bankrotech, hladu, bídy a nezaměstnanosti. Nastalá situace ukázala, že díky pádu měnového monopolu má nyní vláda alespoň větší možnost ekonomiku kontrolovat.⁶²

---

⁶⁰ SYROVÝ, Petr, TYL Tomáš. Osobní finance: řízení financí pro každého, s. 93-95.

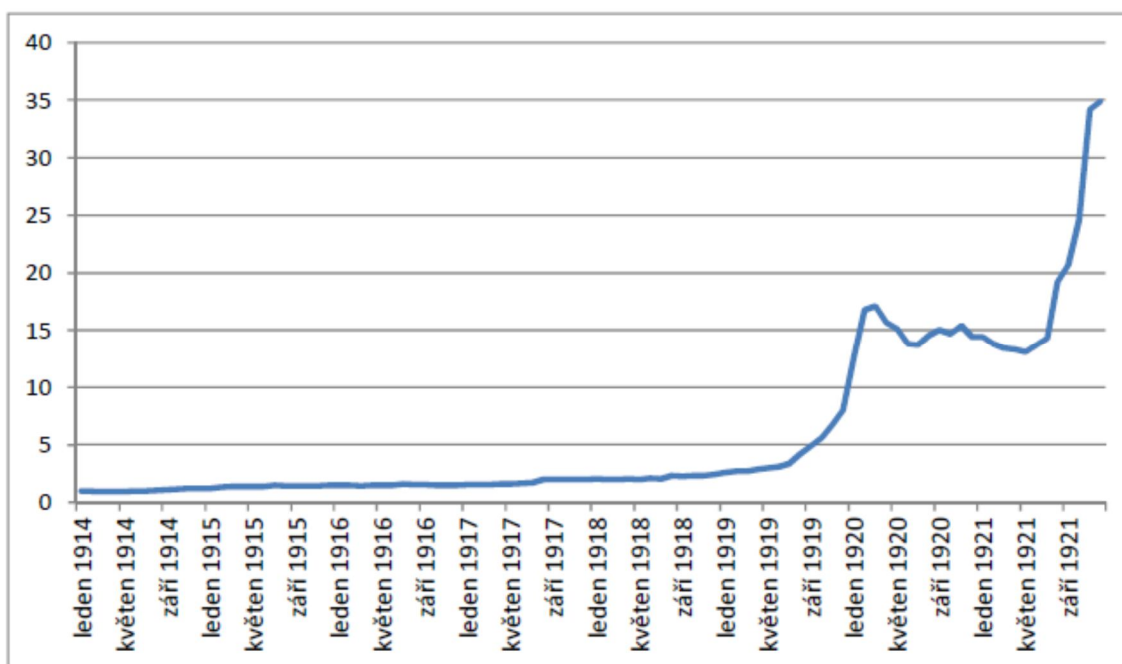
⁶¹ *Finmag.cz: Zimbabwe: Život po hyperinflaci* [online]. [cit. 2016-02-05]. Dostupné z: <http://finmag.penize.cz/ekonomika/292728-zimbabwe-zivot-po-hyperinflaci>

⁶² *Finmag.cz: Zimbabwe: Život po hyperinflaci* [online]. [cit. 2016-02-05]. Dostupné z: <http://finmag.penize.cz/ekonomika/292728-zimbabwe-zivot-po-hyperinflaci>

3.6 Srovnání hyperinflace v Německu a Maďarsku po válce

V kapitolách 3.4.2 a 3.4.3 jsou popsány příčiny hyperinflace v Německu po 1. světové válce a v Maďarsku po 2. světové válce. Obě tyto hyperinflace mají společné, že proběhly v poválečném období, kdy bylo zapotřebí dorovnat finanční problémy, které vznikly kvůli válce.

Graf 3: Peněžní zásoba v oběhu (mld. marek), v letech 1914-1922

Zdroj: BRESCIANI-TURRONI, Constantino, *The economics of inflation: a study of currency depreciation in post-war Germany*.

Z grafu č. 3 je patrné, že se peněžní zásoba po válce zvyšovala a nepřetržitě rostla až do roku 1923. V tomto roce došlo ke konečnému zhroucení měny, které ale již není v grafu zachyceno. Mohlo by se zdát, že během války byla peněžní zásoba stabilní nebo rostla pouze mírně. Tento dojem je však zkreslený velkým nárůstem v roce 1922, a proto i mírnější zvyšování peněžní zásoby během války bylo velmi významné.

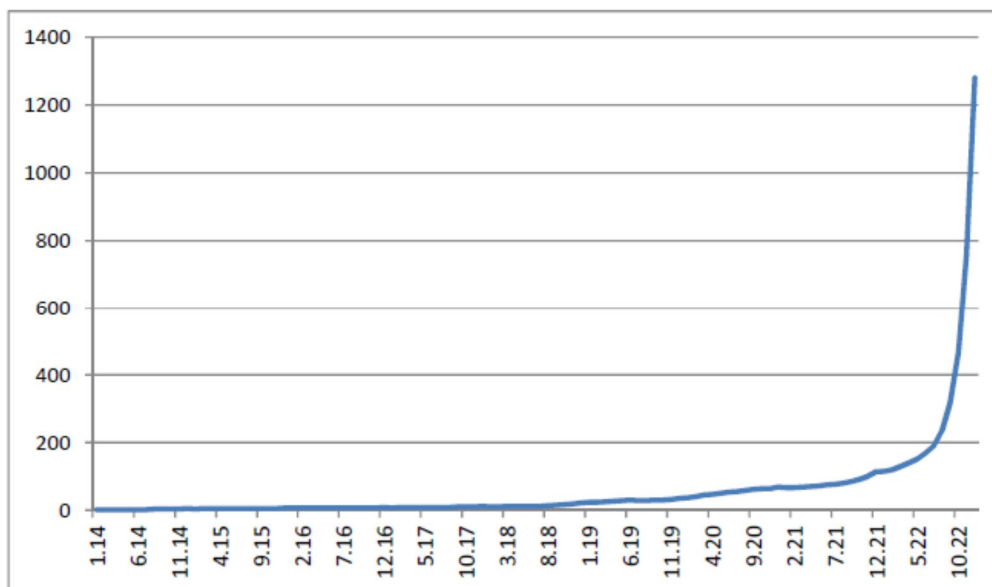
Tabulka 4: Množství peněz v oběhu v letech 1945 – 1946 na konci měsíce, Maďarsko

Červenec 1945	25 433 900 000
Srpen 1945	35 521 100 000
Září 1945	51 034 100 000
Říjen 1945	115 961 100 000
Listopad 1945	364 592 000 000
Prosinec 1945	765 446 300 000
Leden 1946	1 646 450 000 000
Únor 1946	5 237 808 300 000
Březen 1946	34 001 636 300 000
Duben 1946	434 304 091 200 000
Květen 1946	65 588 977 992 200 000
Červen 1946	6 277 271 200 000 000 000 000
Červenec 1946	47 300 000 000 000 000 000 000 000

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat: Siklos 1991 a Nagaro 1948

Vývoj množství peněz v oběhu v Maďarsku během 2. světové války sledujeme od července roku 1945 až do července roku 1946. Během pouhého jednoho roku dosáhlo množství peněz v oběhu závratných hodnot v řádu kvadrilionu. V roce 1944 bylo v oběhu 12 miliard pengö. Tempo růstu množství peněz v oběhu se stále zvyšovalo.

Graf 4: Růst cenové hladiny v Německu, v letech 1914 – 1922.

Zdroj: BRESCIANI-TURRONI, Constantino. The economics of inflation: a study of currency depreciation in post-war Germany.⁶³

Na grafu č. 5 vidíme, že na německých trzích ceny mírně rostly a v březnu 1920 dosáhly nejvyšší úrovně, poté ceny poklesly do června až o 20 %. Do léta roku 1921 se neměnily. Poté Německo zaznamenalo prudký nárůst cenové hladiny.

---

⁶³BRESCIANI-TURRONI, Costantino. The economics of inflation: a study of currency depreciation in post-war Germany.

Tabulka 5: Měsíční míra inflace v Maďarsku, konec války a poválečné období (%)

Rok 1944	Měsíční míra inflace v %
Prosinec	2
Rok 1945	
Červen	-8
Červenec	19
Srpen	63
Září	122
Říjen	541
Listopad	435
Prosinec	219
Rok 1946	
Leden	74
Únor	503
Březen	329
Duben	$1,82 \times 10^3$
Květen	$3,14 \times 10^4$
Červen	$8,44 \times 10^6$
Červenec	$4,19 \times 10^{16}$
Srpen	-
Září	-6
Říjen	6
Listopad	7
Prosinec	-3

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat: United Nations Statistical Office 1947.

V tabulce vidíme, že měsíční míra inflace v Maďarsku byla v roce 1944 mírně nad nulou a v červnu roku 1945 dokonce dosahovala hodnoty -8 %. V dalších měsících se míra inflace postupně zvyšovala a maxima v roce 1945 dosáhla v říjnu. Poté opět mírně poklesla a v dubnu, květnu, červnu a červenci roku 1946 dosáhla extrémních hodnot. Na konci července proběhla měnová reforma a vznikla nová měnová jednotka forint. Do konce roku 1946 se míra inflace podařila udržet v mezích.

Komparace

Maďarsko dosáhlo největší hyperinflace v historii po 2. světové válce. Takovou hyperinflaci Německo po 1. světové válce nezažilo. Maďarsko se mohlo vzhledem k historii a předešlým zkušenostem poučit a nedosáhnout takto extrémních hodnot. I přesto měly obě tyto hyperinflace stejnou příčinu, velmi podobný průběh a prakticky stejné dopady. Obě vznikly zvyšováním množství peněz v oběhu kvůli úhradě válečných reparací. Růst množství peněz v oběhu v Maďarsku několikrát převýšil hodnoty německé. Cenová hladina se v Maďarsku zdvojnásobovala každých 15,6 hodin v Německu za 3,7 dnů. Denní hodnota inflace v Maďarsku dosahovala až 200 % v Německu 20,9 %. Celkově vzrostla cenová hladina o 4,19 trilionu %. Německo na krytí 99 % výdajů používalo nově natištěné peníze. Do konce roku 1923 natisklo 496 trilionů marek. Obě tyto hyperinflace trvaly kolem 1 roku.

3.7 Srovnání moderní hyperinflace v Jugoslávii a Zimbabwe

Jak již bylo řečeno v kapitole 3.5, ve 2. polovině 20. století proběhla hyperinflace v Jugoslávii a Zimbabwe. Horší hyperinflaci zaznamenalo Zimbabwe. Na následující tabulce je zaznamenána měsíční míra inflace v Zimbabwe v letech 2007-2008.

Tabulka 6: Měsíční míra inflace v Zimbabwe, v letech 2007 - 2008

Rok 2007		Rok 2008	
Měsíc	Míra inflace v %	Měsíc	Míra inflace v %
Leden	13,7	Leden	11,8
Únor	77,6	Únor	259
Březen	76,7	Březen	115
Duben	56,2	Duben	222
Květen	-2,25	Květen	498
Červen	207	Červen	5250
Červenec	60,4	Červenec	3740
Srpen	-7,29	Srpen	3190
Září	70,6	Září	12400
Říjen	165	Říjen	493000
Listopad	193	Listopad	15200000000
Prosinec	61,5	Prosinec	79600000000

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat: *CATO INSTITUTE (2016): R.I.P Zimbabwe Dollar* [online]. [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://www.cato.org/zimbabwe>

V tabulce vidíme míru inflace v jednotlivých měsících během hyperinflace v Zimbabwe. Rok 2008 byl kritičtější než rok 2007. Největší nárůst inflace byl na přelomu srpna a září v roce 2008, kdy se inflace více než ztrojnásobila. Pak už rychle rostla. Největší hodnoty byly zaznamenány v měsících listopad a prosinec.

Tabulka 7: Svazová republika Jugoslávie – inflace v letech 1991-1993, maloobchodní ceny, (%)

Rok	1991	1992	1993
Roční průměr	117,8	8 954,3	$1,16 \times 10^{14}$
Měsíční průměr	10	55	1 011

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat: PETROVIC, Pavle. *The Yugoslav Hyperinflation of 1992-1994: Causes, Dynamics, and Money Supply Process.*

3.8 Výsledky porovnání 4 nejhorších světových hyperinflací

Byly porovnávány příčiny, dopady a řešení hyperinflace ve 4 vybraných zemích. Hyperinflaci v Německu i Maďarsku způsobily velké výdaje za poválečné reparace, které byly chybně řešeny tiskem nových peněz. Zvýšení množství peněz v oběhu způsobilo ztrátu hodnoty peněz. Obyvatelstvo přišlo o veškeré úspory a celkově se lidé ocitli ve velmi těžké situaci. Peníze přebývaly, ale ceny byly extrémně vysoké. Je tedy zřejmé, že poválečné období je pro vznik hyperinflace velmi nebezpečné.

V Jugoslávii dal podnět k hyperinflaci prezident Slobodan Milošević, který přebíral vládu nad Srbskou národní bankou a měl v zemi absolutní moc. Inflace se v zemi zvýšila kvůli vysokým válečným výdajům. Podobná situace, kde jediný člověk měl v rukou soustředěnou velkou moc, byla také v Zimbabwe. Zde prezident Mugabe způsobil hyperinflaci, a to při snaze zachránit zemi před chudobou tiskem nových bankovek.

4 Vlastní práce

4.1 Závěrečný přehled

4.1.1 Rozdělení světových hyperinflací podle délky trvání

V kapitole 3.3 je uvedena tabulka světových hyperinflací podle Steva H. Hanka a Nicholase Kruse ve které jsou přehledně uvedeny světové hyperinflace včetně dosažených hodnot. V následujících tabulkách budou sjednocena nejdůležitější fakta z tabulky. Jako první jsem zjišťovala, jak dlouho jednotlivé hyperinflace trvaly. V tabulce jsem jednotlivé světové hyperinflace rozdělila na nejdéle trávající, dále na ty, které trvaly 2 roky, přibližně 1 rok, méně než 1 rok a ty které netrvaly ani měsíc.

Tabulka 8: Rozdělení hyperinflací podle délky trvání a kritických období

Nejdelší hyperinflace, trvající 5 let	Nikaragua v letech 1986 - 1991
Hyperinflace trvající 2 roky, celkem 6 zemí	Jugoslávie, Čína, Severní Korea, Ukrajina, Rusko/SSSR, Ázerbájdžán
Hyperinflace trvající kolem 1 roku, celkem 14 zemí	Maďarsko, Zimbabwe, Německo, Arménie, Turkmenistán, Francie, Polsko, Kongo, Moldavsko, Tádžikistán, Argentina, Bolívie, Rakousko, Brazílie
Nejkratší hyperinflace, trvající necelý měsíc, celkem 10 zemí	Rusko, Bulharsko, Bělorusko, Kyrgyzstán, Kazachstán, Chile, Demokratická republika Kongo, Lotyšsko, Litva
Země, kde byla naměřena nejvyšší inflace v posledním měsíci, celkem 21 zemí	Maďarsko, Zimbabwe, Jugoslávie, Turkmenistán, Peru, Bosna a Hercegovina, Nikaragua, Rusko, Bulharsko, Rusko/USSR, Kyrgyzstán, Kazachstán, Brazílie, Chile, Demokratická republika Kongo, Tádžikistán, Lotyšsko, Turkmenistán, Filipíny, Litva, Bělorusko
Země, kde byla naměřena nejvyšší inflace v předposledním měsíci, celkem 9 zemí	Čína, Arménie, Taiwan, Gruzie, Bělorusko, Rakousko, Uzbekistán, Ázerbájdžán, Estonsko

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

Nejdelší hyperinflace proběhla v Nikaragui a druhá nejdelší byla v Řecku, která trvala 4 roky. Třetí příčka patří Angole s dobou trvání 3 roky.

Dále jsem zjišťovala, zda platí, že je nejkritičtější měsíc při hyperinflaci je ten poslední, který donutí státy provést příslušná opatření. Ve většině případů tento předpoklad platí. Zjistila jsem pouze 9 zemí, kde hyperinflace dosahovala největších hodnot v předposledním měsíci. Bohužel neznáme přesné dny měření, tudíž se mohlo jednat například o přelom předposledního a posledního měsíce. Lze tedy celkově říci, že nejvyšších hodnot dosahuje vždy ke konci těsně předtím, než proběhne například měnová reforma.

Rozpad Sovětského svazu a hyperinflace

Ze 45 zemí, které byly v tabulce zmíněny, mělo 14 zemí jako měnu uveden ruský rubl. Jednalo se o tzv. „postsovětské republiky“, tedy státy, které se po rozpadu Sovětského svazu dostali do ekonomicky složité situace z důvodu přechodu od centrálně řízené plánované ekonomiky na ekonomiku tržní. Mezi tyto země patří Arménie, Ukrajina, Moldavsko, Tádžikistán, Gruzie, Bělorusko, Kyrgyzstán, Kazachstán, Uzbekistán, Ázerbájdžán, Estonsko, Lotyšsko, Litva a také Rusko/SSSR. Všechny tyto země mají společný znak a to počáteční rok začátku hyperinflace. Rok 1992.

4.1.2 Rozdělení světových hyperinflací podle období

V následující tabulce je pouze početní rozdělení kolik zemí postihla hyperinflace do první poloviny 20. století a kolik od druhé poloviny 20. století. Podrobnější rozdělení bude zobrazeno v Tabulce 11.

Tabulka 9: Rozdělení podle období, kdy světové hyperinflace probíhaly

Období	Počet zemí
18. století	1 (Francie)
první polovina 20. století	10
druhá polovina 20. století	27
21. století	2 (Zimbabwe, Severní Korea)

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

Z tabulky je patrné, že většina světových hyperinflací proběhla ve 2. polovině 20. století. V tomto počtu hrají velkou roli již zmíněné státy bývalého Sovětského svazu. Dvě země, které postihla hyperinflace ve 21. století, jsou Severní Korea (2009-2011) a Zimbabwe (2007-2008). Naopak nejstarší zaznamenaná hyperinflace v tabulce proběhla ve Francii v letech (1795-1796) a byla součástí Francouzské revoluce, příčinou bylo zadlužení země kvůli válečným konfliktům.

4.1.3 Rozdělení příčin hyperinflací ve světě na válečné a politické

Po prozkoumání světových hyperinflací se dají příčiny ve většině případů rozdělit na dva druhy: válečné a politické. V některých zemích byly tyto příčiny spojené a různě na sebe navazovaly. Z historie je patrné, ale že převážná část hyperinflací vznikla po válce z důvodů hrazení válečných reparací a urovnávání státních dluhů způsobených válkou nebo z důvodů politických. Mezi které patří například rozpad, jako byl ten v Sovětském svazu v 2. polovině 20. století, který způsobil hyperinflaci v 15 zemích. Dále špatná rozhodnutí prezidentů jako příklad lze uvést prezident Mugabe v Zimbabwe, který způsobil 2. největší hyperinflaci ve 21. století.

Tabulka 10: Rozdělení příčin hyperinflací ve světě na válečné a politické

Do 1. poloviny 20. století		Od 2. poloviny 2. století	
Země	Příčina	Země	Příčina
Maďarsko 1945	válečná, 2. sv. válka	Zimbabwe 2007	politická
Německo 1922	válečná, 1. s. válka	Jugoslávie 1992	válečná/politická
Řecko 1941	válečná, 2. sv. válka	Peru 1990	politická
Čína 1947	válečná, 2. sv. válka	Nikaragua 1986	politická
Taiwan 1945	válečná, 2. sv. válka	Kongo 1993	politická
Francie 1795	válečná	Bulharsko 1997	politická
Polsko 1923	válečná, 1. sv. válka	Argentina 1989	politická/válečná
Rakousko 1921	válečná, 1. sv. válka	Bolívie 1984	politická
Maďarsko 1923	válečná, 1. sv. válka	Brazílie 1989	politická
Filipíny 1944	válečná	Severní Korea 2009	politická
		Polsko 1989	politická

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

5 Zhodnocení výsledků

Z tabulky je patrné, že hyperinflace, které proběhly od 2. poloviny 20. století, byly jen výjimečně způsobené válečnými výdaji, které by vláda nemohla řešit jinak než tiskem nových peněz. Tuto výjimku tvoří Jugoslávie, kterou jsme detailně rozebrali v kapitole 3.5.2. Vysoký deficit sice zapříčinily výdaje na válku v Jugoslávii, ale ani tak se nejednalo o čistě válečnou hyperinflaci, protože zde působilo mnoho dalších vlivů. Jako další příklad by se dala uvést Argentina, kde zprvu problémy způsobila dlouhodobá nestabilní politická situace, ale dále deficit státního rozpočtu velmi zvýšila válka o Falklandské ostrovy mezi Argentinou a Velkou Británií.

Hlavní rozdíl je tedy v návaznosti na válku. Hyperinflace do 1. poloviny 20. století jsou velmi úzce spjaté s 1. nebo 2. světovou válkou. Hyperinflace modernějšího typu (např. Brazílie, Rusko, Bolívie, Ukrajina) nejsou s válkou vázány vůbec.

V moderních hyperinflacích, tedy těch od 2. poloviny 20. století, se objevuje často jako příčina transformace z centrálně řízené plánované ekonomiky na tržní. Důvodem bylo uvolnění mnoha regulovaných cen. Jako příklad uvedu rozpad Východního bloku, který byl zmíněn v předešlých kapitolách. Vznikly tzv. postsovětské státy. Tento rozpad zapříčinil v daných státech ekonomický kolaps. Náhlý přechod z centrálně řízené plánované ekonomiky na ekonomiku tržní s sebou přinesl v osamostatněných zemích na krátkou dobu hyperinflaci. Samotné uvolnění cen k hyperinflaci nevede, ale je nutné brát v úvahu potřebu reforem v zemích Východního bloku. Konkrétně se jedná o tyto státy: Arménie, Turkmenistán, Ukrajina, Moldavsko, Tádžikistán, Gruzie, Bělorusko, Kyrgyzstán, Kazachstán, Uzbekistán, Ázerbájdžán, Estonsko, Lotyšsko, Rusko a Litva.

Všechny země postížené hyperinflací potřebovaly ze začátku reformu. Například reformu monetární politiky, aby se odstranila snadná možnost monetizace deficitu státního rozpočtu, což byl jeden z hlavních důvodů, proč některé hyperinflace trvaly tak dlouhou dobu. Dále bylo potřeba privatizovat státní podniky, aby tolik nezatěžovaly státní rozpočet.

Byl zmíněn i příklad hyperinflace v měnové unii. Jednalo se o hyperinflaci na Ukrajině, která zesílila tím, že existovala měnová unie s Ruskem. Nově vydané bankovky v Rusku se dostaly do oběhu v celé rublové zóně.

Celkově lze tedy říct, že hlavní rozdíl mezi moderními a klasickými hyperinflacemi je v prvotních příčinách. U klasických hyperinflací spatřujeme prvotní příčinu ve válce, která zvýšila schodek státního rozpočtu a země je nezvládla pokrýt jinak než tiskem nových peněz. U těch moderních byla prvotní příčina v nějakém externím zásahu, příklady jsou uvedeny výše.

Závěr

V práci bylo srovnání všech hyperinflací ve světě, ze kterého bylo patrné, které 4 byly nejhorší. Práce se zabývala stručným rozbořem a srovnáním příčin hyperinflace v jednotlivých zemích, které byly rozdělené podle období, ve kterém probíhaly, na klasické a moderní. Podrobněji byly rozebrány již zmíněné 4 nejhorší případy hyperinflace v dějinách.

Zjistila jsem, že moderní i klasické hyperinflace probíhají velmi podobně. Hlavní rozdíl spatřuji v prvotní příčině vzniku těchto problémů. Všechny světové hyperinflace mají společné, že se země snažili krýt deficit státního rozpočtu. Rozdíl byl potom v tom, jak tento deficit vznikl. V případě hyperinflací do 1. poloviny 20. století se jednalo převážně o výdaje spojené s válkou, protože v tomto období proběhly obě světové války. Naopak tzv. moderní hyperinflace způsobily hlavně externí zásahy. Pokud je v dané zemi ekonomika nestabilní a centrální banka není nezávislá, je to velmi dobrá půda pro vznik hyperinflace.

Krátké hyperinflace, které proběhly například po rozpadu Sovětského svazu a které jsou způsobeny uvolňováním cen, tak pokud k tomuto dojde, zdá se nevyhnutelné. Ceny se sice dají uvolňovat postupněji ale je otázka, zda je lepší krátká hyperinflace nebo delší nerovnováha na trhu. Na tuto otázku by bylo potřeba další zkoumání. Nejčastěji se hyperinflace řeší měnovou reformou.

Dvě země s poválečnou hyperinflací a dvě takzvané moderní hyperinflace. Během práce bylo zjištěno, že příčiny poválečné hyperinflace v Německu a Maďarsku úzce souviseli se světovou válkou. A bylo tedy bohužel zjištěno, že ani vzhledem k minulosti se lidé nepoučili a řešili poválečné reparace stejně. A to tiskem nových peněz a oba případy skončili hyperinflací.

Existují ale samozřejmě hyperinflace, které vznikly řadou špatných politických rozhodnutí. Nejpřesnějším příkladem je hyperinflace v Zimbabwe, která vznikla kvůli pozemkové reformě.

Seznam použitých zdrojů

Seznam literatury:

BOECKH, J. *Velké oživení: jak mohou investoři vydělat v novém světě peněz*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. Finanční trhy a instituce. ISBN 978-80-247-4170-3.

BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA a Dana STARÁ. *Makroekonomie – teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, 223 s. ISBN 978-80-7380-492-3.

BRESCIANI-TURRONI, Constantino, *The economics of inflation: a study of currency depreciation in post-war Germany*, London 1937, s. 442.

CAGAN, Phillip. *The Monetary Dynamics of Hyperinflation* in *Studies in the quantity theory of money*, ed. by FRIEDMAN, Milton. Chicago: University of Chicago Press, 1956, s. 26.

ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. *Základy financí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 304 s. ISBN 978-80-247-3669-3./

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA (2011): *Jaké jsou režimy měnové politiky?* [online]. [cit. 2016-03-09]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/cs/faq/jake_jsou_rezimy_menove_politiky.html

FERGUSON, Niall. *Nešťastná válka*. Dokořán, 2004., s. 361, ISBN 80-86569-56-X.

FISCHER, Wolfgang Chr. *German hyperinflation 1922/23: a law and economics approach*. Lohmer-Cologne, Germany: EulVerlag, 2010. ISBN 3899369319.

HANKE, Steve H., KRUS Nicholas, (2012) “World Hyperinflations”, Cato Working Paper no. 8, August 15. Forthcoming in: Randall Parker and Robert Whaples (eds.) (2013) *The Handbook of Major Events in Economic History*, London: Routledge Publishing. (expected publication date: Summer 2013)

HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-006-5.

JÍLEK, Josef. Finance v globální ekonomice. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 557 s. Finanční trhy a instituce. ISBN 978-80-247-4516-9.

JÍLEK, Josef. Peníze a měnová politika. 1. vyd. Praha: Grada, 2004, 742 s. Finance (Grada). ISBN 80-247-0769-1.

JUREČKA, Václav. Makroekonomie. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2013, 342 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4386-8.

KOHOUT, Pavel. *Investiční strategie pro třetí tisíciletí*. 7., aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2013, 272 s. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-5064-4.

KUNEŠOVÁ, Hana. Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H.Beck, 2006. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-455-4.

MORAVCOVÁ, Dagmar, Hospodářské a politické aspekty německých reparací 1918-1932, *Acta Oeconomica Pragensia*, 2005, ročník 13, č. 3, s. 56, ISSN 0572-3043

PETROVIC, Pavle. *The Yugoslav Hyperinflation of 1992-1994: Causes, Dynamics, and Money Supply Process*.

POLOUČEK, Stanislav. *Peníze, banky, finanční trhy*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2009, xvii, 415 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-152-9.

REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, 558 s. ISBN 978-80-7261-230-7.

REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5. aktualiz. Vyd. Praha: Management Press, 2012, 423 s. ISBN 978-80-7261-279-6.

RINGER, Fritz, *The German Inflation of 1923*, London 1969, s. 88-89. ISBN 978-0195010350

SIKLOS, Pierre L. *Great inflations of the 20th century: theories, policies, and evidence*. Brookfiels, Vt.: Edward Elgar, c1995. ISBN 1858982324.

STELLNER FRANTIŠEK A KOLEKTIV. Hospodářské dějiny (16.-20.století). Vyd. 1.
V Praze: Oeconomica 2006. ISBN 978-80-245-1141-2

STUDÝNKA, Bohumil, STRUŽ Jan. Zlato: příběh neobyčejného kovu.2., aktualiz. a
doplň. vyd. Praha: Grada, 2014,344 s. ISBN 978-80-247-5210

SYROVÝ, Petr, TYL Tomáš. Osobní finance: řízení financí pro každého. 2., aktualiz. vyd.
Praha: Grada, 2014, 220 s. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-4832-0.

ŽÁK, Milan. Hospodářská politika. 1. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu,
2006. ISBN 80867300429788086730042.

Internetové zdroje:

AVONDALE ASSET MANAGEMENT: *How Much Did Zimbabwe's Money Supply Grow Before Hyperinflation?* [online]. 2012 [cit. 2016-02-16]. Dostupné z: <http://avondaleam.com/how-much-did-zimbabwes-money-supply-grow-before-hyperinflation/>

CATO INSTITUTE (2016): *R.I.P Zimbabwe Dollar* [online]. [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://www.cato.org/zimbabwe>

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: *Proč je ČNB nezávislá?* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-02-04]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/faq/proc_je_cnb_nezavisla.html

FEDERAL RESERVE BANK OF DALLAS (2011): *Globalization and Monetary Policy Institute 2011 Annual Report* [online]. [cit. 2016-03-09]. Dostupné z: <http://www.dallasfed.org/assets/documents/institute/annual/2011/annual11b.pdf>

FINMAG.CZ: *Zimbabwe: Život po hyperinflaci* [online]. [cit. 2016-02-05]. Dostupné z: <http://finmag.penize.cz/ekonomika/292728-zimbabwe-zivot-po-hyperinflaci>

FOUNDATION FOR ECONOMIC EDUCATIO: *The Great Chinese Inflation* [online]. 2010 [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: <http://fee.org/articles/the-great-chinese-inflation/>

HALUSHKA, Andrij – SAVLUK, Sergei – WÖRGÖTTER, Andreas. *Ukrainian Hyperinflation: History, Analysis, Recommendations* [online]. 1994, September. Dostupné z: <http://www.ihs.ac.at/publications/eco/east/ro-10.pdf>

INVESTIČNÍ WEB. *9 historických epizod hyperinflace* [online]. 2014 [cit. 2016-02-01]. Dostupné z: <http://www.investicniweb.cz/2014/5/1/9-historickyh-epizod-hyperinflace>

KIGUEL, Miguel A. a Nissan LIVIATAN. *The Inflation-Stabilization Cycles in Argentina and Brazil* [online]. 1990 [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=30HzewzZK6gC&pg=PR2&dq=inflation+in+argentina&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjL8c7bzaLLAhWDqXIKHewRAhwQ6AEILzAB#v=onepage&q=inflation%20in%20argentina&f=false>. Working Paper. The World Bank.

KOŁODKO, Grzegorz. Polská hyperinflace a stabilizace v období 1989 – 1990, Finance a úvěr [online]. 1990, prosinec, roč. 40, č. 12. Dostupné z: <http://journal.fsv.cuni.cz/storage/2937_199012gk.pdf>

Russia: Country Study [online]. Last revision 2005-11-09, Federal Research Division, Library of Congress. Dostupné z: <<http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/rutoc.html>>

Přílohy

Příloha č. 1 – bankovka v období německé hyperinflace, 10 milionů marek

Zdroj:

<http://buran.poradci-sobe.cz/2013/03/18/1923-hyperinflace-aneb-kdyz-se-penize-vymknou-kontrola/>

Příloha č. 2 – bankovka v období maďarské hyperinflace, 1 miliarda pengő

Zdroj: <http://www.pruvodce-budapest.cz/hyperinflace.html>

Příloha č. 3 – bankovka v průběhu zimbabwské hyperinflace, 100 000 000 000 000 zimbabwských dolarů

Zdroj:

<http://cz.depositphotos.com/16927471/stock-photo-zimbabwe-one-hundred-trillion.html>

Příloha č. 4 - bankovka v období hyperinflace v Jugoslávii, 500 000 000 000 dinárů

Zdroj: <http://usdcrisis.com/2010/01/>